



MERSİN ÜNİVERSİTESİ KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
MERSIN UNIVERSITY PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY

KAAM
YAYINLARI

OLBA
XXII

(Ayrıbasım / Offprint)



MERSİN
2014

KAAM YAYINLARI
OLBA
XXII

© 2014 Mersin Üniversitesi/Türkiye
ISSN 1301 7667
Yayıncı Sertifika No: 14641

OLBA dergisi;
ARTS & HUMANITIES CITATION INDEX, EBSCO, PROQUEST
ve

TÜBİTAK-ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanlarında taranmaktadır.

Alman Arkeoloji Enstitüsü'nün (DAI) Kısaltmalar Dizini'nde 'OLBA' şeklinde yer almaktadır.

OLBA dergisi hakemlidir ve Mayıs ayında olmak üzere, yılda bir kez basılmaktadır.
Published each year in May.

KAAM'ın izni olmadan OLBA'nın hiçbir bölümü kopya edilemez.
Alıntı yapılması durumunda dipnot ile referans gösterilmelidir.
It is not allowed to copy any section of OLBA without the permit of KAAM.

OLBA dergisinde makalesi yayımlanan her yazar, makalesinin baskı olarak ve elektronik ortamda yayımlanmasını kabul etmiş ve telif haklarını OLBA dergisine devretmiş sayılır.
Each author whose article is published in OLBA shall be considered to have accepted the article to be published in print version and electronically and thus have transferred the copyrights to the journal OLBA..

OLBA'ya gönderilen makaleler aşağıdaki web adresinde ve bu cildin giriş sayfalarında belirtilen formatlara uygun olduğu taktirde basılacaktır.

Articles should be written according the formats mentioned in the following web address.

Redaktion: Yrd. Doç. Dr. Deniz Kaplan

OLBA'nın yeni sayılarında yayımlanması istenen makaleler için yazışma adresi:
Correspondance addresses for sending articles to following volumes of OLBA:

Prof. Dr. Serra Durugönül
Mersin Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü
Çiftlikköy Kampüsü, 33342 Mersin - TURKEY

Diğer İletişim Adresleri
Other Correspondance Addresses

Tel: 00.90.324.361 00 01 (10 Lines) 4730 / 4734
Fax: 00.90.324.361 00 46
web mail: www.kaam.mersin.edu.tr
www.olba.mersin.edu.tr
e-mail: sdurogonul@gmail.com
kaam@mersin.edu.tr

Baskı / Printed by
Oksijen Basım ve Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.
100. Yıl Mah. Matbaacılar Sit. 2. Cad. No: 202/A Bağcılar-İstanbul
Tel: +90 (212) 325 71 25 Fax: +90 (212) 325 61 99
Sertifika No: 29487

Dağıtım / Distribution
Zero Prod. Ltd.

Tel: 00.90.212.244 75 21 Fax: 00.90.244 32 09
info@zerobooksonline.com www.zerobooksonline.com/eng



MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
(KAAM)
YAYINLARI-XXII

MERSIN UNIVERSITY
PUBLICATIONS OF THE RESEARCH CENTER OF
CILICIAN ARCHAEOLOGY
(KAAM)-XXII

Editör

Serra DURUGÖNÜL
Murat DURUKAN
Gunnar BRANDS
Deniz KAPLAN

Bilim Kurulu

Prof. Dr. Serra DURUGÖNÜL
Prof. Dr. Haluk ABBASOĞLU
Prof. Dr. Tomris BAKIR
Prof. Dr. Sencer ŞAHİN
Prof. Dr. Erendiz ÖZBAYOĞLU
Prof. Dr. Susan ROTROFF
Prof. Dr. Marion MEYER



MERSİN

2014

İçindekiler/Contents

İsmail Özer

Eski Anadolu ve Japon İskeletlerinde Diskriminant Fonksiyon Analiziyle Cinsiyet Tayini
(*Sex Determination by Applying Discriminant Function Analysis on Ancient Anatolian and Japanese Skeletons*) 1

Nilgün Coşkun

Mardin Müzesi'nden Bir Grup Yeni Assur Çanak Çömleği
(*A Group of Neo-Assyrian Pottery in the Mardin Museum*) 15

İlkan Hasdağlı

The Post-Bronze Age Pottery from Ulucak Höyük
(*Ulucak Höyük'ten Tunç Çağı Sonrasına Ait Seramikler*) 33

Hülya Bulut

*Early Iron Age Pottery from Halicarnassus Peninsula:
Two New Amphora Fragments from Pedasa*
(*Halikarnassos Yarımadası Erken Demir Çağ Seramiği:
Pedasa'dan İki Yeni Amphoraya Ait Parçalar*) 63

Carolyn C. Aslan – Gülşah Günata

Troya: Protogeometrik, Geometrik ve Arkaik Dönemler
(*Troy: Protogeometric, Geometric and Archaic Periods*) 81

Vedat Keleş

*Parion Nekropolü'nde Ele Geçen Dört Altın Obje Üzerine
Yeni Bir Değerlendirme*
(*A New Evaluation on Four Golden Objects Recovered from the
Necropolis of Parion*) 117

Erdoğan Aslan

Bithynia Bölgesi Kalpe Limanı
(*Port of Kalpe in the Bithynian Region*) 129

Zeliha Gider Büyükozer

Dorik Frizden Bir Detay: Triglif Kulakları
(*A Detail of the Doric Friese: Triglyph Ears*) 155

Bilal Söğüt – Murat Taşkiran	
<i>Stratonikeia'dan Augustus Dönemi Mısır Etkili Korinth Başlıkları (Corinthian Capitals of Augustian Period from Stratoniceia with Egyptian Influence)</i>	189
Erkan Alkaç	
<i>M.Ö. 1. Yüzyılın Ortalarında Yunan Amphoralarının Mühürlenme İşleminin Sona Ermesinin Nedenleri (The Reasons for the Termination of the Production of Greek Stamped Amphorae in the mid 1st century BC)</i>	213
H. Asena Kızıarslanoglu	
<i>Elaiussa Sebaste'den Baetica Üretimi Amphoralar (Baetica Amphorae from Elaiussa Sebaste)</i>	231
Tuna Şare-Ağtürk	
<i>Arakhne's Loom: Luxurious Textile Production in Ancient Western Anatolia (Arakhne'nin Dokuma Tezgahı: Antik Batı Anadolu'da Yüksek Kalite Tekstil Üretimi)</i>	251
Florian Haymann	
<i>Ein entvölkertes Kilikien unter Tigranes II. ? Für eine neue Sicht auf Ostkilikien in der Zeit von 78 bis 64 v. Chr. (II. Tigranes Zamanında Kilikia'nın İstislaştırılması? İ.Ö. 78-64 Yılları Arasında Doğu Kilikia İçin Yeni Bir Bakış Açısı)</i>	281
M. Ertan Yıldız	
<i>Kelainai/Apameia Kibotos'tan Dört Yeni Yazıt (Vier neue Inschriften aus Kelainai/Apameia Kibotos)</i>	291
Ahmet Türkan	
<i>Grek Büyü Papirüslerine Göre Roma İmparatorluğu Ortadoğusu'ndaki Yeni Din Anlayışı ve Kozmik Sistem Üzerine Bazı Gözlemler (Some Observations on the New Religious Concept and Cosmic System in the Roman Middle East According to Greek Magical Papyri)</i>	307
Ayşe Çaylak Türker	
<i>Çanakkale'den Ion-İmpost Sütun Başlıkları (Ionic-Impost Column Capitals from Çanakkale)</i>	337
Ayşe Aydın	
<i>Adana ve Mersin Müzeleri'ndeki Figürlü Başlıklar (Figured Capitals in the Adana and Mersin Museums)</i>	369
Norman Wetzig	
<i>Alahan Manastır. Alte Befunde – Neue Deutungen (Alahan Manastır. Eski Buluntular – Yeni Yorumlar)</i>	393

MERSİN ÜNİVERSİTESİ
KILIKIA ARKEOLOJİSİNİ ARAŞTIRMA MERKEZİ
BİLİMSEL SÜRELİ YAYINI ‘OLBA’

Kapsam

Olba süreli yayını Mayıs ayında olmak üzere yılda bir kez basılır. Yayınlanması istenilen makalelerin en geç her yıl Kasım ayında gönderilmiş olması gerekmektedir.

1998 yılından bu yana basılan Olba; Küçükasya, Akdeniz bölgesi ve Ortadoğu'ya ilişkin orijinal sonuçlar içeren Antropoloji, Prehistorya, Protohistorya, Klasik Arkeoloji, Klasik Filoloji (ve Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri), Eskiçağ Tarihi, Nüvizmatik ve Erken Hıristiyanlık Arkeolojisi alanlarında yazılmış makaleleri kapsamaktadır.

Yayın İlkeleri

1. a. Makaleler, Word ortamında yazılmış olmalıdır.
 - b. Metin 10 punto; özet, dipnot, katalog ve bibliyografya 9 punto olmak üzere, Times New Roman (PC ve Macintosh) harf karakteri kullanılmalıdır.
 - c. Dipnotlar her sayfanın altına verilmeli ve makalenin başından sonuna kadar sayısal süreklilik izlemelidir.
 - d. Metin içinde bulunan ara başlıklarda, küçük harf kullanılmalı ve koyu (bold) yazılmalıdır. Bunun dışındaki seçenekler (tümünün büyük harf yazılması, alt çizgi ya da italik) kullanılmamalıdır.
2. Noktalama (tireler) işaretlerinde dikkat edilecek hususlar:
 - a. Metin içinde her cümlemin ortasındaki virgülden ve sonundaki noktadan sonra bir tab boşluk bırakılmalıdır.
 - b. Cümle içinde veya cümle sonunda yer alan dipnot numaralarının herbirisi noktalama (nokta veya virgül) işaretlerinden önce yer almalıdır.
 - c. Metin içinde yer alan “fig.” ibareleri, küçük harf ile ve parantez içinde verilmeli; fig. ibaresinin noktasından sonra bir tab boşluk bırakılmalı (fig. 3); ikiden fazla ardışık figür belirtiliyorsa iki rakam arasına boşluksuz kısa tire konulmalı (fig. 2-4). Ardışık değilse, sayılar arasına nokta ve bir tab boşluk bırakılmalıdır (fig. 2. 5).
 - d. Ayrıca bibliyografya ve kısaltmalar kısmında bir yazar, iki soyadı taşıyorsa soyadları arasında boşluk bırakmaksızın kısa tire kullanılmalıdır (Dentzer-

Feydy); bir makale birden fazla yazarlı ise her yazardan sonra bir boşluk, ardından uzun tire ve yine boşluktan sonra diğer yazarın soyadı gelmelidir (Hagel – Tomaschitz).

3. “Bibliyografya ve Kısaltmalar” bölümü makalenin sonunda yer almalı, dipnotlarda kullanılan kısaltmalar, burada açıklanmalıdır. Dipnotlarda kullanılan kaynaklar kısaltma olarak verilmeli, kısaltmalarda yazar soyadı, yayın tarihi, sayfa (ve varsa levha ya da resim) sıralamasına sadık kalınmalıdır. Sadece bir kez kullanılan yayınlar için bile aynı kurala uyulmalıdır.

Bibliyografya (kitaplar için):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliyografya (Makaleler için):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, lev. LIV-LVII.

Dipnot (kitaplar için)

Richter 1977, 162, res. 217.

Dipnot (Makaleler için)

Oppenheim 1973, 9, lev.1.

Diğer Kısaltmalar

age.	adı geçen eser
ay.	aynı yazar
vd.	ve devamı
yak.	yaklaşık
v.d.	ve diğerleri
y.dn.	yukarı dipnot
dn.	dipnot
a.dn.	aşağı dipnot
bk.	Bakınız

4. Tüm resim, çizim ve haritalar için sadece “fig.” kısaltması kullanılmalı ve figürlerin numaralandırılmasında süreklilik olmalıdır. (Levha, Resim, Çizim, Şekil, Harita ya da bir başka ifade veya kısaltma kesinlikle kullanılmamalıdır).
5. Word dökümanına gömülü olarak gönderilen figürler kullanılmamaktadır. Figürlerin mutlaka sayfada kullanılması gereken büyüklükte ve en az 300 pixel/inch çözünürlükte, photoshop tif veya jpeg formatında gönderilmesi

gerekmektedir. Adobe illustrator programında çalışılmış çizimler Adobe illustrator formatında da gönderilebilir. Farklı vektörel programlarda çalışılan çizimler photoshop formatına çevrilemiyorsa pdf olarak gönderilebilir. Bu formatların dışındaki formatlarda gönderilmiş figürler kabul edilmeyecektir.

6. Figürler CD'ye yüklenmelidir ve ayrıca figür düzenlemesi örneği (layout) PDF olarak yapılarak burada yer almalıdır.
7. Bir başka kaynaktan alıntı yapılan figürlerin sorumluluğu yazara aittir, bu sebeple kaynak belirtilmelidir.
8. Makale metninin sonunda figürler listesi yer almalıdır.
9. Metin yukarıda belirtilen formatlara uygun olmak kaydıyla 20 sayfayı geçmemelidir. Figürlerin toplamı 10 adet civarında olmalıdır.
10. Makaleler Türkçe, İngilizce veya Almanca yazılabilir. Türkçe yazılan makalelerde yaklaşık 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce yada Almanca özet kesinlikle bulunmalıdır. İngilizce veya Almanca yazılan makalelerde ise en az 500 kelimelik Türkçe ve İngilizce veya Almanca özet bulunmalıdır. Makalenin her iki dilde de başlığı gönderilmelidir.
11. Özeti altında, Türkçe ve İngilizce veya Almanca olmak üzere altı anahtar kelime verilmelidir.
12. Metnin word ve pdf formatlarında kaydı ile figürlerin kopyalandığı iki adet CD (biri yedek) ile birlikte bir orijinal ve bir kopya olmak üzere metin ve figür çıktısı gönderilmelidir.
13. Makale içinde kullanılan özel fontlar da CD'ye yüklenerek yollanmalıdır.

MERSIN UNIVERSITY
‘RESEARCH CENTER OF CILICIAN ARCHAEOLOGY’
JOURNAL ‘OLBA’

Scope

Olba is printed once a year in May. Deadline for sending papers is November of each year.

The Journal ‘Olba’, being published since 1998 by the ‘Research Center of Cilician Archeology’ of the Mersin University (Turkey), includes original studies done on antropology, prehistory, protohistory, classical archaeology, classical philology (and ancient languages and cultures), ancient history, numismatics and early christian archeology of Asia Minor, the Mediterranean region and the Near East.

Publishing Principles

1. a. Articles should be written in Word programs.
b. The text should be written in 10 puntos; the abstract, footnotes, catalogue and bibliography in 9 puntos ‘Times New Roman’ (for PC and for Macintosh).
c. Footnotes should take place at the bottom of the page in continous numbering.
d. Titles within the article should be written in small letters and be marked as bold. Other choises (big letters, underline or italic) should not be used.
2. Punctuation (hyphen) Marks:
 - a. One space should be given after the comma in the sentence and after the dot at the end of the sentence.
 - b. The footnote numbering within the sentence in the text, should take place before the comma in the sentence or before the dot at the end of the sentence.
 - c. The indication fig.:
 - * It should be set in brackets and one space should be given after the dot (fig. 3);
 - * If many figures in sequence are to be indicated, a short hyphen without space between the beginning and last numbers should be placed (fig. 2-4); if these are not in sequence, a dot and space should be given between the numbers (fig. 2. 5).

d) In the bibliography and abbreviations, if the author has two family names, a short hyphen without leaving space should be used (Dentzer-Feydy); if the article is written by two or more authors, after each author a space, a long hyphen and again a space should be left before the family name of the next author (Hagel – Tomaschitz).

3. The ‘Bibliography’ and ‘Abbreviations’ should take part at the end of the article. The ‘Abbreviations’ used in the footnotes should be explained in the ‘Bibliography’ part. The bibliography used in the footnotes should take place as abbreviations and the following order within the abbreviations should be kept: Name of writer, year of publishment, page (and if used, number of the illustration). This rule should be applied even if a publishment is used only once.

Bibliography (for books):

Richter 1977 Richter, G., Greek Art, New York.

Bibliography (for articles):

Corsten 1995 Corsten, Th., “Inschriften aus dem Museum von Denizli”, Ege Üniversitesi Arkeoloji Dergisi III, 215-224, pl. LIV-LVII.

Footnotes (for books):

Richter 1977, 162, fig. 217.

Footnotes (for articles):

Oppenheim 1973, 9, pl.1.

Miscellaneous Abbreviations:

op. cit.	in the work already cited
idem	an author that has just been mentioned
ff	following pages
et al.	and others
n.	footnote
see	see
infra	see below
supra	see above

4. For all photographs, drawings and maps only the abbreviation ‘fig.’ should be used in continous numbering (remarks such as Plate, Picture, Drawing, Map or any other word or abbreviaton should not be used).

5. Figures, embedded in Word documents can not be used. Figures have to be in the length in which they will be used in the page, being at least 300 pixel/ inch, in photoshop tif or jpeg format. Drawings in adobe illustrator can be sent in this format. Drawings in other vectoral programs can be sent in pdf if they can't be converted to photoshop. Figures sent in other formats will not be accepted.
6. Figures should be loaded to a CD and a layout of them as PDF should also be undertaken.
7. Photographs, drawings or maps taken from other publications are in the responsibility of the writers; so the sources have to be mentioned.
8. A list of figures should take part at the end of the article.
9. The text should be within the remarked formats not more than 20 pages, the drawing and photographs 10 in number.
10. Papers may be written in Turkish, English or German. Papers written in Turkish must include an abstract of 500 words in Turkish and English or German. It will be appreciated if papers written in English or German would include a summary of 500 words in Turkish and in English or German. The title of the article should be sent in two languages.
11. Six keywords should be remarked, following the abstract in Turkish and English or German .
12. The text in word and pdf formats as well as the figures should be loaded in two different CD's; furthermore should be sent, twice the printed version of the text and figures.
13. Special fonts should be loaded to the CD.

DORİK FRİZDEN BİR DETAY: TRİGLİF KULAKLARI

Zeliha GİDER BÜYÜKÖZER*

ABSTRACT

A Detail of the Doric Friese: Triglyph Ears

In the Doric frieze, the small ornamental patterns engraved close to the upper ends of the half triglyphs, bordering the triglyphs are defined as “ears”. In this study, 66 different triglyph ears from Anatolia and the immediate vicinity are evaluated, and those are separated into 7 groups according to their shapes. Based on the data gathered in this study, we determined that the different types of triglyphs should be grouped separately, and each group should be studied independently without anticipation of a linear stylistic development.

In Anatolian Doric architecture, our first evidence for the the triglyph ear comes from Labraunda Andron B, shortly after which the decorative motif became widespread. The first examples of the closed triglyph ears, made by opening an oval hole on top of the half glyphs, are classified as Type TK1. In the 2nd half of the 4th century BC, the auricle (or pinna) was carved in the shape of a teardrop. Unlike earlier examples, the lower part of the auricle was pointed, and there was a gap left between this part and the surface of the triglyph (Type TK2). At the end the 4th century BC, the lower part of the auricle became thicker, and with this a new form classified as Type TK3. Even though Type TK1 was used on a few buildings after 4th century BC, Types TK2 and TK3 continued to be in use until the Augustan period.

The reverse L-shaped triglyph ears classified as Type TK4, are found in only 3 Doric buildings in the 2nd century BC. The D-shaped auricle (Type TK5) and the high relief conical form ornaments (Type TK6) are used on the structures of the early Imperial period. During the 3rd century BC, the reverse S-shaped triglyph ears (Type TK7), were used in 3 buildings in western Anatolia and the East Greek islands, and went out of use by the end of the century.

* Dr. Zeliha Gider Büyüközer, Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Konya/ Türkiye. E-posta: zgider@gmail.com

Bu çalışmadaki desteklerinden dolayı Yrd.Doç.Dr.D.Pastutmaz, E. Işınak-Bruce ve A. Büyüközer’e teşekkür ederim.

The triglyph ears first seen in Labraunda Andron B dated to 377-353 BC, were used as decorative elements in mainland Greece around the 3rd quarter of the 4th century BC. In Anatolian Doric architecture the triglyph ears are classified in seven different types, and they are considered to be decorative elements given their dimensions and detailed work. They were likely invented by Anatolian architects, accustomed to the more decorative style of Ionic architecture, and introduced to the plain Doric frieze.

Keywords: Doric order, triglyph-metope, triglyph ears, Labraunda, Anatolia.

ÖZET

Doric frizde trigliflerin her iki kenarını sınırlandıran yarım gliflerin üst bitimine işlenen küçük bezekler “kulak” olarak tanımlanmıştır. Bu çalışmada Anadolu ve yakın çevresinde yer alan, farklı dönemlere ait toplam 66 adet triglif kulağı değerlendirilmiş ve bunlar biçimlerine göre 7 gruba ayrılmıştır. Elde edilen veriler, triglif kulaklarını tek bir başlık altında toplayarak bir stil gelişimi beklentisi içinde olmaktan ziyade, farklı tipte şekillendirilen bu örnekleri gruplara ayırarak, her bir grubu da kendi içinde değerlendirmek gerektiği sonucunu doğurmuştur.

Anadolu dor mimarisinde Labraunda Andron B ile başlayan triglif kulağı geleceği kısa sürede yaygınlaşmıştır. İlk örneklerde yarım gliflerin üst kısmına oval bir delik açılmasıyla oluşturulan kapalı triglif kulakları, Tip TK1 grubunda değerlendirilmiştir. M.Ö. 4. yy’ın 2. yarısında ortaya çıkan Tip TK2’de, kulak keçesi damla biçimli çalışmaya başlanmış, önceki örneklerin aksine kulak keçesinin alt ucu sivri işlenmiş ve bu bölüm ile triglif yüzeyi arasında açıklık bırakılmıştır. M.Ö. 4. yy sonunda ise kulak keçesinin alt ucu kalınlaştırılmış, böylece Tip TK3 grubunda değerlendirilen yeni bir stil ortaya çıkmıştır. Tip TK1, M.Ö. 4. yy’dan sonra sadece birkaç yapıda çalışılmış iken, Tip TK2 ile Tip TK3 Augustus Dönemi’ne kadar kullanılmaya devam etmiştir.

Tip TK4 grubunu oluşturan ters L biçimli triglif kulakları M.Ö. 2. yy’da sadece üç dorik yapıda tespit edilmiştir. D biçimli kulak keçesine sahip Tip TK5 ile bilinen kulak biçimlerinden farklı olarak, kabartma şeklinde yapılan konik biçimli bezeklerden oluşan Tip TK6, Erken İmparatorluk Dönemi yapılarında uygulanan formlardır. Tip TK7 grubunda değerlendirilen ters S biçimli triglif kulakları ise M.Ö. 3. yy’da Batı Anadolu ve adalarda sadece üç dorik yapıda çalışılmış, aynı yüzyılda da kullanımı sona ermiştir.

Anadolu’da ilk olarak M.Ö. 377-353 yıllarına tarihlenen Labraunda Andron B’de görülen triglif kulakları, Kıta Yunanistan’da ancak M.Ö. 4. yy’ın 3. çeyreğinden itibaren bezeme unsuruna dönüşmüştür. Anadolu dor mimarisinde yedi farklı tipte uygulanan, boyutları ve ayrıntılı çalışmalarıyla tamamen bezeme unsuru olarak düşünüldüğü aşık olan triglif kulakları, zengin bezeme unsurlarının yer aldığı ion mimarisinin estetiğine aşına olan Anadolu mimarlar tarafından, oldukça sade görünüme sahip olan dorik frize biraz olsun hareket kazandırma düşüncesi ile geliştirilmiş olmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Dor düzeni, triglif-metop, triglif kulağı, Labraunda, Anadolu.

Dor düzenine özgü olan triglif-metop frizinde triglifler iki tam iki yarım gliften oluşur. Triglifin her iki kenarını sınırlandıran yarım gliflerin yüzeyi metop yüzeyine doğru eğimli kesilir. Tam gliflerin yarı genişliğine sahip olan yarım gliflerde tespit edilen tek fark, üst bitişlerinin şekillendirilişidir. Dorik yapıların bir kısmında yarım glifler tam gliflerin biçimine uygun olarak sade bir şekilde sonlandırılmış iken, bir kısmında “kulak” olarak anılan bezekler bulunmaktadır¹.

Yarım gliflerin üst bitişinin farklı biçimlerde sonlandırılması ilk olarak C. Weickert’in dikkatini çekmiştir². Triglif kulakları ile ilgili ilk detaylı çalışmayı yapan K. Lehmann ve D. Spittle, yarım gliflerin üst bitiminde yer alan bezekleri “kulak” olarak tanımlamış³ ve bu tanım sonraki araştırmacılar tarafından da benimsenmiştir. Triglif kulaklarının orijini ile ilgili değerlendirmelerde bulunan K. Lehmann ve D. Spittle bunların Arkaik Dönem’de ortaya çıkan, yarım gliflerin üst bitişinin hafif aşağıya doğru sarkıtılması suretiyle oluşturulan protiplerden geliştirildiğini savunmakta ve Labraunda Andron A’yı gelişmiş kulak biçiminin öncüsü olarak kabul etmektedir. J. J. Coulton, triglif kulaklarının Attika’daki M.Ö. 5. yy yapılarının tamamında görüldüğünü buna karşın Peloponnesos’ta hiç tercih edilmediğini aktarmaktadır⁴. O’na göre triglif kulaklarının Anadolu’daki ilk örneği Miletos Liman Stoası’dır. Belevi Maussoleumu ile ilgili değerlendirmelerde bulunan C. Praschniker ve M. Theuer, Arkaik ve Klasik Dönem’den bilinen triglif kulaklarının, kulak keçesi detaylı bir şekilde çalışılmış erken örneği için Labraunda’daki Maussollos Andronu’nu (Andron B) işaret etmektedir⁵.

W. Martini, Samos Gymnasionu’nda bulunan trigliflerin stil kritik yoluyla tarihlendirme önerisi esnasında triglif kulaklarına da değinmiş, bu kapsamda Anadolu ve adalarda yer alan farklı dönemlere ait 18 yapının triglif kulaklarını değerlendirmeye almıştır⁶. W. Martini, mevcut örnekler doğrultusunda triglif kulaklarının biçiminde stil gelişiminin var olduğu sonucuna ulaşmıştır. M. N. Filgis ve W. Radt, Pergamon Mermer Salon’un

¹ Lehmann – Spittle 1964, 82-83; Coulton 1968, 172-173; Lehmann 1969, 169; Praschniker – Theuer 1979, 181; Hellström – Thieme 1981, 73; Martini 1984, 81-84; Filgis – Radt 1986, 50; Rumscheid 1994, 313-314.

² Weickert 1929, 134.

³ Lehmann – Spittle 1964, 82-83.

⁴ Coulton 1968, 172-173.

⁵ Praschniker – Theuer 1979, 181.

⁶ Martini 1984, 81-82, tab. D.

triglif kulaklarını biçim ve oran açısından Pergamon'daki diğer yapılarla karşılaştırarak, bu kulak biçiminin sadece Pergamon yapılarıyla sınırlı olduğunu savunmakta ve Mermer Salon'un triglif kulaklarının öncüsü olarak da Labraunda Andron A'yı işaret etmektedir⁷. F. Rumscheid ise Anadolu ve yakın çevresindeki Hellenistik Dönem yapılarını değerlendirdiği çalışmasında triglif kulaklarına çok kısa değinmiştir⁸.

Kıta Yunanistan'daki dorik yapılarda tam gliflerin üst bitimi yukarıya doğru içbükey biçimde şekillendirilmiş, yarım gliflerin üst bitimi de bu biçime uygun olarak yine içbükey biçimde sonlandırılmış ve üst dudak hafif aşağıya doğru sarkıtılmıştır. Dolayısıyla erken örneklerde bezeme amaçlı yapılmış triglif kulaklarının varlığından söz etmek pek mümkün değildir. Bunun içindir ki Aegina Aphaia Tapınağı'nın Arkaik evresine ait trigliflerde, yarım gliflerin aşağıya doğru sarkıtılan bu bitişleri E.-L. Schwandner tarafından kulak olarak değil "kanca şekilli uzantı" olarak tanımlanmıştır⁹. K. Lehmann ve D. Spittle bu erken örnekleri kulak biçiminin prototipi olarak nitelendirmiştir¹⁰. J. J. Coulton ise Attika'daki M.Ö. 5. yy yapılarında görülen kanca şekilli uzantıları triglif kulağı olarak kabul etmektedir¹¹.

Kıta Yunanistan'daki dorik yapılarda M.Ö. 4. yy'ın son çeyreğinden itibaren yarım gliflerin üst bitişinin aşağıya doğru uzadığı görülmektedir¹². Bu örneklerde kulak kepçesi hafif içbükey kavisli işlenmiş ve kulak kepçesinin alt ucu düz sonlandırılmıştır. Bunlar Anadolu'daki dorik yapılarda görülen kulak biçimlerine nazaran daha düz çizgisel bitişlere sahiptir. Anadolu'daki dorik yapılarda M.Ö. 4. yy'ın 2. çeyreğinden itibaren, tam gliflerin biçiminden bağımsız çalışılmış, kulak kepçesi oyularak şekillendirilen triglif kulakları ortaya çıkmıştır. İlk kez Labraunda yapılarında

⁷ Filgis – Radt 1986, 50.

⁸ Rumscheid 1994, 313, ek D.

⁹ Schwandner 1985, 40-41, fig. 23-24, lev. 11.3. E.-L. Schwandner yarım gliflerin üst bitişini "die hakenförmige Erweiterung" olarak tanımlamıştır.

¹⁰ "These ears were developed from the background of pointed drip-ends at the upper undercut corner of the outer half-glyphs which first appeared in the Archaic age...". Bk. Lehmann – Spittle 1964, 82.

¹¹ Coulton 1968, 172-173, dn. 105.

¹² M.Ö. 320-319 yıllarına tarihlenen Nikias Anıtı (Dinsmoor 1910, fig. 1; Townsend 2004, fig. 16.7), M.Ö. 317-307 yıllarına tarihlenen Eleusis Telesterionu Philo Stoa'sı (Noack 1927, 112-126, fig. 57, 59) ve M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısına tarihlenen Atina Asklepieionu Doğu Stoa'nın friz bloklarında (Allen – Caskey 1911, 38, fig. 1; Travlos 1971, 127-137) öncüllerinden farklı olarak, aşağıya doğru hafif sarkıtılmış triglif kulakları vardır.

görülen bu tip triglif kulakları “gelişmiş kulak biçimi” olarak kabul edilmektedir¹³. Anadolu dor mimarisine özgü olan bu triglif kulakları biçimlerine göre 7 gruba ayrılmıştır¹⁴.

Tip TK1

Tip TK1; kapalı triglif kulaklarıdır. Bu grupta yer alan örneklerde kulak keçesi farklı biçimlerde şekillendirilmiş olup, alt ucu triglif yüzeyine bitişiktir¹⁵(fig. 1). Gelişmiş kulak biçiminin öncüleri olan kapalı kulaklar fazla tercih edilen bir tip değildir.

Gelişmiş kulak biçiminin ilk örneklerini oluşturan Labraunda Andron B ile Andron A¹⁶, bu grubun en erken temsilcileridir (fig. 8-9). Her iki yapıda yarım gliflerin üst bitişi dikdörtgen biçimli şekillendirilerek, bunların ortasına Andron B’de oval, Andron A’da ise diyagonal bir delik açılmıştır¹⁷. Kazılar sırasında Andron A’nın trigliflerinde, karşılıklı açılan iki kulakta bronzun bıraktığı yeşil renk kalıntıları tespit edilmiştir¹⁸. Bu nedenle bir triglfin kulağından komşu triglfin kulağına bronz objeler asıldığı (olasılıkla bronz girland), böylece metop yüzeylerinin de dekore edildiği düşünülmektedir¹⁹. Bu durum, Labraunda Andron A’da kulakların fonksiyonel amaçlı açıldığının göstergesidir.

Tip TK1 grubunda yer alan bir başka örnek Iasos Dorik Yapı A’dır²⁰. Sözü edilen bu yapıya ait trigliflerde, triglif kulaklarının ortasına, Labraunda Andron A’da olduğu gibi diyagonal bir delik açılmıştır (fig. 10). Iasos Dorik Yapı A’nın diğer mimari elemanlarında görülen stil özellikleri de dikkate alındığında, bu yapının Andronların etkisinde şekillendirildiği söylenebilir²¹.

¹³ Lehmann – Spittle 1964, 82-83; Praschniker – Theuer 1979, 181; Filgis – Radt 1986, 50.

¹⁴ Gider-Büyüközer 2013, 237-249, fig. 81-87.

¹⁵ Gider-Büyüközer 2013, 238-239, fig. 81.

¹⁶ Crampa 1972, 9-13, Nr. 14-15; Hellström – Thieme 1981, 58-74; Hellström 1985, 153-165; Hellström 1988, 70-74; Hellström 1990, 243-252; Rumscheid 1994, 21-22; Hellström 1996, 164-169; Hellström 2007, 85-92, 126-133; Hellström 2011, 149-150.

¹⁷ Lehmann – Spittle 1964, 82-83; Hellström – Thieme 1981, 73; Gider-Büyüközer 2013, 238-239, fig. 81, 630-632, fig. 287a-b, 288a-b.

¹⁸ Hellström – Thieme 1981, 73.

¹⁹ Hellström – Thieme 1981, 73.

²⁰ Gider-Büyüközer 2013, 238-239, 578-579, fig. 224a-b, 225a-b.

²¹ Gider-Büyüközer 2013, 576-577.

Kapalı triglif kulakları M.Ö. 2. yy'da Samos Gymnasionu Güney Salon I'de yeniden çalışılmıştır. Bu trigliflerde yarım gliflerin üst bitişi Labraunda Andronlarında olduğu gibi dikdörtgen biçimli şekillendirilmiş, bunun ortasına çapraz şekilde duran, yarım küre biçimli kulak kepçesi açılmıştır²². Bu tip triglif kulaklarının benzerleri Miletos Güney Agora Güney Stoa²³ ile "kleiner Hallenplatz"da²⁴ tespit edilmiştir. Fakat Miletos örnekleri kulak kepçesinin yarım küre biçimli, alt ucun kalın işlenmiş olması bakımından Tip TK3'e; alt ucun triglif yüzeyiyle birleşerek kapalı biçim oluşturması bakımından ise Tip TK1'e dahil edilebilmektedir. Assos Gymnasionu Küçük Anıt'ın trigliflerinde ise damla biçimli olan kulak kepçesinin alt ucu kalın işlenerek, triglif yüzeyine yaslandırılmış, böylece kapalı biçim oluşturulmuştur²⁵.

Tip TK2

Tip TK2; damla biçimli triglif kulaklarıdır. Kulak kepçesi damla biçimli çalışılmış olup, altta sivri bir uç noktası ile geri döndürülmüştür (fig. 2)²⁶. Bu grupta yer alan örneklerin çoğunluğunda sivri olan uç kısım, triglif yüzeyine dokunmadan geri döndürülmüş "açık" biçimdedir²⁷.

M.Ö. 4. yy yapılarından Labraunda Anıt Mezar'da²⁸ triglif kulakları Andronların aksine damla biçimli çalışılmıştır. Bu örnekte kulak kepçesinin alt ucu sivri işlenmiş olup, triglif yüzeyine dokunmadan geri döndürülmüştür (fig. 11). M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısına tarihlenen Samothrake Altar Court'ta sivri olan uç kısım ile triglif yüzeyi arasındaki açıklık fazladır²⁹. Bu yapıyla çağdaş olan Samothrake Hieron'da ise kulak kepçesi biraz daha küresel bir biçime sahiptir fakat yine sivri olan uç kısım triglif yüzeyine dokunmadan geri döner³⁰ (fig. 12). M.Ö. 4. yy'ın son çeyreğine tarihlenen

²² Martini 1984, 39, fig. 26-27.

²³ Knackfuß 1924, 29, fig. 26.

²⁴ von Gerkan 1922, 25-26, fig. 32.

²⁵ Clarke v.d. 1902, 181.

²⁶ Gider-Büyüközer 2013, 239-243, fig. 82.

²⁷ W. Martini triglif yüzeyine birleşen kulaklar için "kapalı", triglif yüzeyine dokunmadan geri döndürülenler için ise "açık" terimini kullanmıştır (Martini 1984, 81).

²⁸ Fedak 1990, 76; Henry 2006, 415-432; Hellström 2007, 135; Henry 2009, 144-148; Gider-Büyüközer 2013, 649, fig. 317a-b.

²⁹ Lehmann – Spittle 1964, 82-83, lev. 26-29. Tarihi için bk. 122-127.

³⁰ Lehmann 1969, 71, 168-169, fig. 114, lev. 49-51. Tarihi için bk. 236.

Knidos Aslanlı Mezar'da³¹ ise kulak kepçesinin alt ucu ile triglif yüzeyi arasındaki açıklığın fazla olduğu görülmektedir. M.Ö. 4. yy'ın sonuna tarihlenen Miletos Liman Stoası³² ile M.Ö. 300 civarına tarihlenen Priene Agorası Batı Stoa'nın³³ triglif kulakları hem kulak kepçesinin yarım küre biçimli hem de kulak kepçesinin alt ucunun kalın işlenmiş olması bakımından damla biçimli örneklerden ayrılmaktadır. Bu dönemde Kıta Yunanistan'daki dorik yapılarda ise yarım gliflerin üst bitişinde bulunan kanca şeklindeki uç kısmın aşağıya doğru uzadığı görülmektedir³⁴. Kıta Yunanistan örneklerinde kulak kepçesinin alt ucu triglif yüzeyine doğru döndürülmediğinden, sözü edilen bu kulaklar damla biçimli olan Anadolu örneklerine nazaran daha düz hatlara sahiptir³⁵.

M.Ö. 3. yy'ın ilk yarısına tarihlenen yapılardan Samothrake Arsi-noeionu³⁶, Knidos Dorik Stoa³⁷ ile Halikarnassos Apollon ve Ptolemaios Stoası'nın³⁸ triglif kulakları damla biçimlidir. Knidos Dorik Stoa'da yüzeysel işlenen kulak kepçesinin alt ucu triglif yüzeyine daha yakındır (fig. 13). Halikarnassos Apollon ve Ptolemaios Stoası'nda ise diğer örneklerden farklı olarak triglif kulakları tam gliflerin üst bitişinden daha aşağıda başlatılmıştır (fig. 14). Stilistik açıdan M.Ö. 3. yy'ın ilk çeyreğine tarihlendirilen Samos Gymnasionu Doğu Peristil ile Güney Salon II'nin triglif kulaklarında³⁹, kulak kepçesinin biçimi Samothrake ve Knidos örneğiyle oldukça benzerdir. Ancak Samos Gymnasionu Güney Salon II'nin triglif kulakları, kulak kepçesinin alt ucunun aşağıya doğru eğimli kesilmiş olması bakımından bilinen tüm örneklerden ayrılmaktadır.

³¹ Waywell 1980, 5-7; Waywell 1998, 235-241; Berns 2003, 229-230, fig. 36; Jenkins 2006, 227-231, fig. 225-226; Jenkins 2008, 19-29, fig. 11-14; Gider-Büyüközer 2013, 625, fig. 281a-b.

³² von Gerkan 1922, 9-10, fig. 10-12.

³³ Wiegand – Schrader 1904, 185-192, 213-217; Schede 1964, 49-57; Coulton 1976, 278-279; von Kienlin 2004, 22-23, 170-172, lev. 71-76; Martini 1984, 81, tab. D.

³⁴ Bu biçim, M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısına tarihlenen yapılardan Nikias Anıtı (Dinsmoor 1910, fig. 1; Townsend 2004, fig. 16.7), Eleusis Philo Stoası (Noack 1927, fig. 57, 59) ve Atina Asklepieionu Doğu Stoa'nın friz bloklarında (Allen – Caskey 1911, 38, fig. 1; Travlos 1971, 127-137) net bir şekilde görülmektedir.

³⁵ Oropos Amphiarion Stoası'nda farklı bir uygulama olarak ters S profili ile ikili basamağa dönüşmüş kulak biçimi vardır (Coulton 1968, 171-173, fig. 8c).

³⁶ McCredie v.d. 1992, 67-70, lev. 48.

³⁷ Newton 1863, 366-367; Love 1970, 149, dn. 2; Love 1972, 64, dn. 7; Coulton 1976, 245-246; Love 1978, 1116-1117; Klinkott 1989, 277; Gider-Büyüközer 2013, 608-610, fig. 260a-b, 261a-b.

³⁸ Pedersen 2004, 159-160, fig. 27; Gider-Büyüközer 2013, 556, fig. 195a-b.

³⁹ Martini 1984, 81-84, fig. 17-19, tab. D (Doğu Peristil); fig. 29 (Güney Salon II).

Damla biçimli triglif kulakları M.Ö. 3. yy'ın 2. yarısında inşa edilen yapılardan Priene Tiyatrosu⁴⁰ (fig. 15), Limyra Ptolemaionu⁴¹ (fig. 16), Delos Antigonos Stoası⁴² (fig. 17) ve Delos Philippos Stoası'nda⁴³ çalışılmıştır. Mevcut örnekler bazı farklı uygulamalara karşın, M.Ö. 3. yy'da damla biçimli kulakların daha çok tercih edildiğini göstermektedir⁴⁴. Bu yüzyılda inşa edilen dorik yapılarda kapalı çalışılan damla biçimli triglif kulağına rastlanmamıştır⁴⁵.

M.Ö. 2. yy, damla biçimli triglif kulaklarının en çok uygulandığı dönemdir. Bu yüzyıla ait yapılarda kulakların detay çalışmalarında farklılıklar olduğu görülmektedir. Latmos Mezar Anıtı'nın damla biçimli triglif kulakları öncüllerinin kopyası niteliğinde, hiçbir değişiklik göstermeden uygulanmıştır⁴⁶. Söz konusu bu örnekte fazla yüksek olmayan damla biçimli kulak keçesinin alt ucu sivri işlenmiş olup, bu bölüm triglif yüzeyine dokunmadan geri döndürülmüştür (fig. 18). Iasos Hellenistik Anıt'ta ise kulak keçesi damla biçimli olmasına karşın, sivri olan uç kısım triglif yüzeyine iyice yaklaştırılmış, böylece "kapalı" biçime yakın bir form elde edilmiştir⁴⁷ (fig. 19). Samos Heraionu'nda bulunan küçük boyutlu üst

⁴⁰ Wiegand – Schrader 1904, 235-257, fig. 242-243; von Gerkan 1921, lev. 3, 6.3, 19-20, 25-26; De Bernardi Ferrero 1970, 9-20, fig. 13; Rumscheid 1994, lev. 169.1-2.

⁴¹ Borchhardt 1991, 309-322, fig. 6; Wurster 1993, 183-190, lev. 44, fig. 4-6.

⁴² Courby 1912, 22-24, fig. 24-25.

⁴³ Vallois 1923, 83-89, lev. III.

⁴⁴ M.Ö. 3. yy yapılarından Belevi Mausoleumu (Praschniker – Theuer 1979, 181, fig. 13), Pergamon'da Eumenes Kapısı'nın batısındaki mezar anıtı (Dörpfeld 1902, 10-43; Filgis – Radt 1986, lev. 36.6-7), Pergamon Baugruppe III (Kawerau – Wiegand 1930, 22-25, fig. 27), Priene Asklepios Kutsal Alan Stoası'nın dorik friz blokları (Wiegand – Schrader 1904, 138, fig. 107; von Kienlin 2004, 86-89, 268, lev. 235-236) ile Samos Gymnasionu'nda bulunan Friz A 241'de (Martini 1984, 83-84, tab. D) açık küre biçimli; Mamurt Kale Tapınağı (Conze – Schazmann 1911, 22-24, fig. 3-4), Klaros Apollon Tapınağı (Moretti 2012, 205-212, fig. 4-5) ve Kos Asklepieionu Alt Teras Stoası'nın trigliflerinde (Schazmann 1932, 66, lev. 22.15, 17) ters S biçimli triglif kulakları işlenmiş iken, Pergamon Asklepieionu Dorik Mermer Tapınak (Ziegenaus – de Luca 1975, 21-22, lev. 98) ile Delphi Attalos Stoası'nın trigliflerinde (Roux 1952, 179, fig. 19-20), Kıta Yunanistan'daki dorik yapılarda görülen kanca biçimli uzantılar tercih edilmiştir.

⁴⁵ Priene Tiyatrosu'nun trigliflerinde görülen damla biçimli kulaklar yayınlanan çizimde "kapalı" olarak verilmiş olmasına karşın, kulak keçesinin alt ucunun triglif yüzeyine birleşmediği görülmüştür. Karşılaştırma için bk. Wiegand – Schrader 1904, 246-247, fig. 242; Rumscheid 1994, lev. 169.1.

⁴⁶ Peschlow-Bindokat 1977, 101-103, fig. 15-16; Peschlow-Bindokat 1996, 41-42, fig. 50; Peschlow-Bindokat 2005, 127; Henry 2009, 187-188, 245-247, fig. 59; Gider-Büyüközer 2013, 703-709, fig. 399, 400b-c, 401a-b, 402a.

⁴⁷ Longobardo 2005, 281-298, fig. 3a; Gider-Büyüközer 2013, 584-585, fig. 229a-b.

yapıya ait triglif-metop bloklarında, kulak kepçesi tam damla biçimli değil, D biçimli işlenmiş ve kulak kepçesinin alt ucu triglif yüzeyine yaklaştırılmıştır⁴⁸ (fig. 20).

M.Ö. 2. yy'ın 2. yarısından itibaren damla biçimli triglif kulaklarının aşağıya doğru uzadığı görülmektedir. Bu tip triglif kulakları, Aigai Demeter ve Kore Tapınağı⁴⁹, Aigai Athena Kutsal Alan Stoası⁵⁰, Aigai Bouleuterionu⁵¹ ve Delos İtalyanların Agorası'nda⁵² çalışılmıştır. Aigai Demeter ve Kore Tapınağı ile Aigai Athena Kutsal Alan Stoası'nın triglif kulaklarında, kulak kepçesinin alt ucu ile triglif yüzeyi arasındaki açıklık fazla iken, Aigai Bouleuterionu ve Delos İtalyanların Agorası'na ait trigliflerde kulak kepçesinin alt ucu triglif yüzeyine yaklaştırılmış fakat dokunmadan geri döndürülmüştür.

Ta Marmara Mezar Anıtı⁵³ (fig. 21), Assos Bouleuterionu⁵⁴ ve Pergamon Alt Teras Gymnasion Kapısı'nın⁵⁵ trigliflerinde, kulak kepçesinin alt ucu triglif yüzeyine doğru döndürülmemiş, böylece öncüllerine nazaran daha düz hatlara sahip bir biçim ortaya çıkmıştır. Bunlardan Pergamon örneğinde kulak kepçesinin uzadığı görülmektedir. Priene Kuzey Stoa'ya ait friz bloklarının bir grubunda görülen damla biçimli kulaklarda, kulak kepçesinin alt ucu triglif yüzeyine yaslandırılmıştır⁵⁶. Bu tip triglif kulağı Pergamon Athena Kutsal Alanı'nda bulunan Dorik Niş'in trigliflerinde de tespit edilmiştir⁵⁷.

⁴⁸ Müller 1994, 200-204, lev. 46.2, 47.1.

⁴⁹ Bohn 1889, 41-43, fig. 49.

⁵⁰ Bohn 1889, 37, fig. 38.

⁵¹ Bohn 1889, 33-35, fig. 34.

⁵² Lapalus 1939, 21-23, fig. 20-21.

⁵³ Wiegand 1902, 149-150, fig. 5-6; Naumann 1973, 62-63, fig. 41; Lauter 1986, 215, lev. 47a; Fedak 1990, 87, fig. 110; Rumscheid 1994, kat. no: 353, lev. 184; Kader 1995, 202-205, fig. 1.7, 2.7, 4; Webb 1996, 103, fig. 76; Berns 2003, 24-26, 260, fig. 49; Gider-Büyüközer 2013, 759-760, fig. 462a-b.

⁵⁴ Clarke vd. 1902, 34, 59.

⁵⁵ Schazmann 1923, 19-28, lev. 14.1; Rumscheid 1994, 35-36, kat. no: 216.

⁵⁶ Priene Kuzey Stoa'ya ait friz bloklarının bir kısmında kulaklar açık küre biçimli iken, bir kısmında damla biçimlidir. Karşılaştırma için bk. von Kienlin 2004, 65-66, 211-216, lev. 169-170.

⁵⁷ Bohn 1885, 45-46, lev. 26, 28; Hornbostel-Hüttner 1979, 54-58, fig. 9a; Rumscheid 1994, kat. no: 188, lev. 115.1-2.

Tip TK3

Tip TK3; açık küre biçimli triglif kulaklarıdır (fig. 3). Bu grupta yer alan örneklerin tamamında kulak kepçesinin alt ucu kalın işlenmiş olup, bu bölüm triglif yüzeyine dokunmadan geri döner⁵⁸.

İlk kez M.Ö. 4. yy sonuna tarihlenen Miletos Liman Stoası'nda⁵⁹ görülen yarım küre biçimli triglif kulakları yeni bir tipin başlangıcı olmuş (fig. 22) ve akabinde Priene Agorası Batı Stoa⁶⁰ ile Belevi Mausoleumu'nda⁶¹ (fig. 23) çalışılmıştır. M.Ö. 3. yy'ın 2. yarısına tarihlenen Priene Asklepios Kutsal Alan Stoası⁶² ile Pergamon Baugruppen III'ün⁶³ trigliflerinde ise kulak kepçesi yarım küre biçimli işlenmiş olup, alt ucu kalın ve açıktır⁶⁴. Yine M.Ö. 3. yy içinde değerlendirilen Pergamon Eumenes Kapısı'nın batısındaki mezar anıtının triglifleri⁶⁵ (fig. 24) ile Samos Gymnasionu'nda bulunan Friz A 241⁶⁶, açık küre biçimli triglif kulaklarına sahip yapılar dandır.

M.Ö. 2. yy'da Pergamon'da inşa edilen yapıların büyük bir kısmında açık küre biçimli triglif kulakları tercih edilmiştir. Bu tip triglif kulakları Pergamon yapıları dışında Priene, Halikarnassos ve Iasos'ta görülmektedir. Priene Kuzey Stoa'ya ait triglif-metop bloklarının bir kısmında, kepçe kısmı damla biçimine yakın olsa da, kulak kepçesinin alt ucu kalın ve açık işlenmiştir⁶⁷. Halikarnassos Tiyatrosu'nun proskenionuna ait triglif-metop bloklarında, kulak kepçesi tam küre biçimlidir (fig. 25)⁶⁸. Iasos

⁵⁸ Gider-Büyüközer 2013, 243-245, fig. 83.

⁵⁹ von Gerkan 1922, 9-10, fig. 10-12.

⁶⁰ Wiegand – Schrader 1904, 185-192, 213-217; Schede 1964, 49-57; Coulton 1976, 278-279; von Kienlin 2004, 22-23, 170-172, lev. 71-76; Martini 1984, 81, tab. D.

⁶¹ Praschniker – Theuer 1979, 181, fig. 13, 15, 16a; Hoepfner 1993, 111-123, fig. 13; Rumscheid 1994, kat. no: 28, lev. 12.1. Sözü edilen bu yayınlarda triglif kulakları kanca biçimli gösterilmiş olmasına karşın, yerinde yapılan incelemelerde triglif kulacağının açık küre biçimli olduğu tespit edilmiştir.

⁶² Wiegand – Schrader 1904, 138, fig. 107; von Kienlin 2004, 86-89, 268, lev. 235-236.

⁶³ Kawerau – Wiegand 1930, 22-25, fig. 18, 27; Rumscheid 1994, kat. no: 238, lev. 136.4.

⁶⁴ Wiegand – Schrader 1904, 136-139, fig. 107; Keinlin 2004, 86-87, 268, lev. 235-236.

⁶⁵ Dörpfeld 1902, 10-43; Filgis – Radt 1986, 50-51, lev. 36.6-7.

⁶⁶ Martini 1984, 83-84, tab. D.

⁶⁷ Wiegand – Schrader 1904, 193-203, 213-217, fig. 188; Coulton 1976, 277-278; Rumscheid 1994, 46, lev. 165.1, 6; von Kienlin 2004, 65-66, 211-216, lev. 169. Kuzey Stoa'nın friz bloklarının bir kısmında triglif kulakları kapalı damla biçiminde çalışılmıştır (Bk. von Kienlin 2004, lev. 170).

⁶⁸ Gider-Büyüközer 2013, 548, fig. 189a-b.

Akropolü'ndeki bazilikada devşirme malzeme olarak kullanılmış olan dorik friz bloğunda ise triglif kulağının dış hatları belirlenmiş fakat kulak kepçesinin içi açılmamıştır⁶⁹. Sözü edilen bu örnekte kulak kepçesi damla biçimli, alt ucu kalın ve açıktır (fig. 26).

Miletos orijinli olan açık küre biçimli triglif kulaklarının asıl yayılım alanı Pergamon yapılarıdır. Kentte M.Ö. 3. yy'da uygulanmaya başlayan bu tip⁷⁰, M.Ö. 2. yy'da inşa edilen dorik yapılardan Athena Kutsal Alanı L Şekilli Stoa'nın 1. ve 2. katı⁷¹ (fig. 27-28), Hükümdar Kültü Heroonu Mermer Stoa⁷² (fig. 29), Mermer Salon⁷³ (fig. 30) ile Hera Basileia Tapınağı'nın⁷⁴ trigliflerinde görülmektedir. Hatta bu tip, sadece kentteki yapılar ile sınırlı kalmamış, Atina Attalos Stoa'sına da taşınmıştır⁷⁵. Stilistik açıdan Augustus Dönemi'ne tarihlendirilen Pergamon Kule Yapısı⁷⁶ (fig. 31), bu tipin en son örneğini oluşturmaktadır. Pergamon'daki dorik yapılarda M.Ö. 3. yy'da başlayan ve Augustus Dönemi'ne kadar kullanımı devam eden açık küre biçimli triglif kulaklarının dorik yapıların büyük bir kısmında çalışılması, bu tipin kent stili olarak benimsendiğinin göstergesidir⁷⁷.

⁶⁹ Gider-Büyüközer 2013, lev. 21.1-2.

⁷⁰ Pergamon'da yer alan M.Ö. 3. yy yapılarından Eumenes Kapısı Batı Mezar (Dörpfeld 1902, 10-43; Filgis – Radt 1986, lev. 36.6-7) ile Baugruppe III'ün (Kawerau – Wiegand 1930, 22-25, fig. 27) dorik frizleri açık küre biçimli triglif kulaklarına sahiptir.

⁷¹ Filgis – Radt 1986, 50, lev. 37.1-4.

⁷² Boehringer – Krauss 1937, 70, fig. 17; Filgis – Radt 1986, 50, lev. 33.3-4.

⁷³ Filgis – Radt 1986, 50, lev. 35.1-3, 68a-b; Rumscheid 1994, kat. no: 244, lev. 137.5.

⁷⁴ Schazmann 1923, 105-106, lev. 34; Rumscheid 1994, 36, kat. no: 207, lev. 120.6-7.

⁷⁵ Adler 1875, 1-16, Ek 5; Bohn 1882, 4, lev. 2; Rumscheid 1994, 55, kat. no: 363, lev. 191.3. Çizimde kanca biçimine yakın kulaklar gösterilmişse de, restorasyon sırasında kullanılan orijinal evreye ait bloklarda açık küre biçimli triglif kulaklarının çalışıldığı görülmektedir. Benzer durum Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekilli Stoa'nın trigliflerinde de tespit edilmiştir (Filgis – Radt 1986, 50, dn. 302). Sözü edilen bu yapıya ait korunan bloklardaki kulak biçimi ile çizimdeki kulak biçimi oldukça farklıdır. Karşılaştırma için bk. Bohn 1885, lev. 22-23; Filgis – Radt 1986, lev. 37.1-4.

⁷⁶ Bohn 1885, 81; Filgis – Radt 1986, 50, lev. 37.5-6; Rumscheid 1994, kat. no: 189, lev. 116.3-4. Tarihi için bk. von Hesberg 1980, 203, dn. 1039.

⁷⁷ M. N. Filgis ve W. Radt, Tip TK3 grubunda değerlendirilen açık küre biçimli triglif kulaklarından, kulak kepçesi tam küre biçimli işlenen örnekleri "Pergamon tipi kulak formu (pergamenische Ohrenform)" olarak değerlendirmiştir. Bk. Filgis – Radt 1986, 50.

Tip TK4

Tip TK4; ters L biçimli triglif kulaklarıdır⁷⁸ (fig. 4). Fazla tercih edilmeyen bu tip triglif kulaklarının şimdilik bilinen örnekleri Latmos Herakleiası, Iasos ve Samos'tandır.

Latmos Herakleiası Athena Tapınağı'nın dorik friz bloklarında triglif kulakları aşağıya doğru sarkıtılmış, kalın işlenen kulak kepeçesinin alt ucu keskin bir köşeyle triglif yüzeyine doğru döndürülmüş fakat triglif yüzeyine dokunmadan sonlandırılmıştır (fig. 32)⁷⁹. Bu tip triglif kulakları Iasos Agorası Doğu Portikosu'nda devşirme malzeme olarak kullanılmış olan triglif-metop blokları ile Samos Heraionu'nda devşirme malzeme olarak kullanılmış olan Büyük Üstyapı'ya ait triglif-metop bloklarında⁸⁰ da tespit edilmiştir (fig. 33). Sözü edilen bu örneklerde, triglif taeniasına asılı duran kulaklar uzun, kulak kepeçesi geniş işlenmiş ve alt ucu triglif yüzeyine yaslandırılmadan geri döndürülmüştür. Latmos Herakleiası ve Samos örneğinde kulak kepeçesi köşeli hatlara sahip iken Iasos örneğinde hem kulak kepeçesi hem de kulak kepeçesinin alt ucu daha yuvarlak hatlıdır. Her üç triglifte de triglif kulağının alt ucu ile triglif yüzeyi arasındaki açıklık fazla değildir.

Ters L biçimli triglif kulaklarının görüldüğü yapılardan Latmos Herakleiası Athena Tapınağı M.Ö. 2. yy'ın başına tarihlenmektedir⁸¹. Samos Heraionu'nda bulunan Büyük Üstyapı'ya ait dorik friz blokları, kulaklarının biçiminden hareketle M.Ö. geç 2. yy'a tarihlendirilmiştir⁸². Iasos Agorası'nda devşirme malzeme olarak kullanılan triglif-metop bloğu fazlaca tahrip olduğundan tarihi ile ilgili kesin bir şey söylemek güçtür. Fakat coğrafi açıdan birbirine yakın olan bu üç kent arasındaki etkileşim olasılığının yüksekliği, Iasos örneğinin de M.Ö. 2. yy içinde değerlendirilebileğini göstermektedir. Bu öneri, triglif ve metopun üst kısmını taçlandıran Pergamon ovolosunun oran ilişkisiyle de desteklenmektedir.

⁷⁸ Gider-Büyüközer 2013, 245-246, fig. 84.

⁷⁹ Gider-Büyüközer 2013, 681-682, fig. 367a-b, 368a-b.

⁸⁰ Müller 1994, 204-214, lev. 49.1-2.

⁸¹ Peschlow-Bindokat 1977, 94-96; Robert 1978, 502-504; Şahin 1987, 55-60; Wörrle 1988, 421-476; Wörrle 1990, 19-58; Peschlow 1992, 271-273; Rumscheid 1994, 18; Peschlow-Bindokat 1996, 30-37.

⁸² Müller 1994, 218.

Tip TK5

Tip TK5; D biçimli triglif kulaklarıdır. Bu örneklerin tamamında kulak kepçesi D şeklinde oyulmuş olup, kulağın alt ucu farklı biçimlerde şekillendirilmiştir (fig. 5)⁸³. Tip TK5, Aphrodisias Tiyatrosu, Aphrodisias Sebasteionu ile Kos Asklepieionu Üst Teras Stoası'nda tespit edilmiştir.

Aphrodisias Tiyatrosu proskenionunun friz bloklarında, Hellenistik örneklere nazaran triglif kulaklarının uzadığı görülmektedir⁸⁴. Triglif kulaklarında, kulak kepçesinin alt ucu kalın işlenmiş ve triglif yüzeyine yaslandırılmış, böylece kapalı biçim oluşturulmuştur (fig. 34). Triglif-metop bloklarının bir kısmında kulak kepçesi geniş, alt kısmı kavisli işlenmiş iken, bir kısmında kulak kepçesi daha dardır.

Aphrodisias Sebasteionu Kuzey Portiko'ya ait friz bloklarında görülen triglif kulakları⁸⁵, kulak kepçesinin geniş, alt kısmının kavisli ve alt ucu kalın işlenmiş olması bakımından tiyatro ile oldukça benzerdir. Fakat kulakların gliflerin üst bitiş noktasından daha aşağıda başlatılmış olması bakımından tiyatrodan ayrılmaktadır. Güney Portiko'ya ait friz bloklarında ise triglif kulakları biraz daha uzun, Kuzey Portiko'dan farklı olarak kulak kepçesi dar, kulak kepçesinin alt ucu sivri işlenmiştir (fig. 35). Kulaklar gliflerin üst bitiminden daha altta yer almaktadır⁸⁶.

Kos Asklepieionu Üst Teras Stoası'nın friz bloklarında Aphrodisias Sebasteionu'nda olduğu gibi kulaklar fazlaca uzamış (fig. 36), D biçimli kulak kepçesinin sivri olan alt ucu triglif yüzeyine yaslandırılmamıştır⁸⁷. Kulak kepçesi yarım gliflerin üst bitim noktasından daha aşağıda yer almasına karşın, gliflerin üst sınırına kadar devam eden bir hatla aynı seviyeye bağlanmıştır. Bu küçük detaylara karşın kulağın genel biçimi Aphrodisias örnekleriyle uyushmaktadır.

D biçimli triglif kulaklarına sahip yapılardan Aphrodisias Tiyatrosu proskenionu M.Ö. 29/28 yıllarına⁸⁸, Sebasteion ise M.S. 20-60 yıllarına

⁸³ Gider-Büyüközer 2013, 246-247, fig. 85.

⁸⁴ Erım 1973, 63-65; Reynolds 1982, 161-162, Nr. 36; Erım 1986, 50, 82-83; Outschar 1987, 109, fig. 4-5; Rockwell 1990, 103-104, fig. 3; de Chaisemartin – Theodorescu 1991, 63-65, fig. 15a; de Chaisemartin – Theodorescu 1992, 181-187; Rumscheid 1994, 9, kat. no: 17, lev. 10.4; Gider-Büyüközer 2013, 492-494, fig. 126a-b, 127a-b.

⁸⁵ Gider-Büyüközer 2013, 501-502, fig. 138a-b.

⁸⁶ Gider-Büyüközer 2013, 509-511, fig. 147a-b.

⁸⁷ Schazmann 1932, 19-20, fig. 17, lev. 9.

⁸⁸ Erım 1973, 63-65, fig. 7; Reynolds 1982, 161-162, Nr. 36, fig. 7, lev. 25-26; Reynolds 1991, 15-16; Rumscheid 1994, 9.

tarhilenmektedir⁸⁹. Araştırmacılar tarafından M.Ö. 160-150 yıllarına tarihlendirilen Kos Asklepieionu Üst Teras Stoası'nın mimari bloklarının iki farklı stile sahip olması, yapının tahrip olduğu ve M.S. 1. yy'ın ilk yarısı içinde yeniden inşa edildiği ya da kısmen onarıldığı düşüncesini doğurmaktadır⁹⁰. Bu nedenle dor başlıkları, arşitrav ve triglif-metop bloklarında tespit edilen stil özellikleri, triglif kulaklarının biçimiyle de desteklenmektedir.

Tip TK6

Tip TK6; triglif kulakları yerine işlenen konik biçimli bezeklerdir⁹¹. Yarım gliflerin üst sınırından aşağıya doğru sarkıtılan bu bezekler önceki örneklerin aksine oyularak şekillendirilmemiş, kabartma olarak yapılmıştır⁹² (fig. 6). Bu tip triglif kulakları, Stratonikeia, Mylasa, Bargylia ve Samos'ta tespit edilmiştir.

Stratonikeia Tiyatrosu proskenionunun Augustus Dönemi'ndeki tamirat evresine ait triglif-metop bloklarında yarım glifler konik biçimli triglif kulağı ile sonlandırılmıştır (fig. 37)⁹³. Yarım gliflerin üst kısmına asılı bir püskül gibi duran bu kulakların en yakın benzeri Samos Gymnasionu'nda bulunmuş ve stilistik açıdan M.Ö. 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir⁹⁴. Bargylia sur duvarında devşirme malzeme olarak kullanılmış olan triglif-metop bloğunda, fazlaca uzun işlenen triglif kulaklarının konik biçimi sadece dış tarafının kesilmesiyle verilmiş, kulakların alt ucu triglif yüzeyine eğimli bağlanmıştır⁹⁵. Stratonikeia'daki Bizans Dönemi sur duvarında devşirme malzeme olarak kullanılan triglif-metop bloğunda kulakların biçimi Bargylia örneği ile aynıdır (fig. 38). Stratonikeia Gymnasionu batı

⁸⁹ Reynolds 1981, 317-319, Nr. 1, lev. 9a-h, 10a-e; Reynolds 1996, 43-50; Smith 1987, 90; Smith 1988, 51; Rose 1997, 164-165; Reynolds vd. 2007, Nr. 9.1, Nr. 9.25.

⁹⁰ Üst Teras Stoası'nın mimari bloklarının tasniflendiği alanda Hellenistik Dönem'e tarihlenen dor başlığı ile Roma özellikleri gösteren dor başlığının bir arada bulunması nedeniyle, yapının onarım gördüğü düşüncesi daha makuldür (Gider-Büyüközer 2013, 79, 83). Nitekim P. Schazmann, M.Ö. 6 yılında yaşanan depremden sonra Augustus ve Tiberius'un kutsal alana destekte bulunmuş olabileceğini düşünmektedir (Schazmann 1932, 75).

⁹¹ Gider-Büyüközer 2013, 247-249, fig. 86.

⁹² W. Martini farklı biçimlere sahip bu tip triglif kulaklarını "hybride", "manierierte" olarak tanımlamıştır.

⁹³ Gider-Büyüközer 2013, 729-730, fig. 425a-b.

⁹⁴ Martini 1984, 83-84, tab. D. F. Rumscheid ise yapının tarihini M.Ö. 2. yy'ın son çeyreği olarak aktarmıştır (Rumscheid 1994, kat. no: 335).

⁹⁵ Gider-Büyüközer 2013, 517-518, fig. 156a-b.

odada bulunan friz bloğunda tepe noktasının hafif derinleştirilmesi ile verilen konik biçim (fig. 39)⁹⁶, Milas Aquaedukt'te devşirme malzeme olarak kullanılmış olan friz bloğunda tepe noktasının içe doğru fazlaca oyulması suretiyle belirlenmiştir (fig. 40)⁹⁷.

Karia Bölgesi'nde tespit edilen konik biçimli triglif kulaklarına sahip friz bloklarından, Bargylia sur duvarında bulunan triglif-metop bloğu agoraya ait olup, yapı, arşitrav yüzeyindeki yazıttan hareketle Claudius Dönemi'ne (M.S. 41-54) tarihlendirilmiştir⁹⁸. M.Ö. 2. yy'da inşa edilen Stratonikeia Tiyatrosu proskenionunun, Augustus Dönemi'nde tamir edildiği bilinmektedir⁹⁹. Stratonikeia Gymnasionu batı odada bulunan friz bloğu¹⁰⁰ ile Milas Aquaedukt'te devşirme malzeme olarak kullanılmış olan triglif-metop bloğu¹⁰¹ stil özellikleri bakımından M.S. 1. yy'ın ilk yarısına önerilmiştir. Bu örnekler doğrultusunda Tip TK6'nın Erken İmparatorluk Dönemi dor yapılarında çalışıldığı söylenebilir.

Yukarıda sözü edilen dorik friz bloklarında triglif kulaklarının Anadolu'da oldukça köklü bir geçmişe sahip olan kulak biçimlerinin aksine, konik biçimli çalışılmış olması şaşırtıcıdır. Anadolu'da şimdilik bilinen örneği olmayan¹⁰² bu bezeme unsurlarının en yakın benzerleri Roma'daki dorik yapılarda görülen, oldukça belirgin çalışılmış konik biçimli guttaedir¹⁰³. Dolayısıyla bunların Roma dor düzeninin üst yapı elemanlarından model alınmış olabileceği şimdilik en makul görüştür.

Tip TK7

Tip TK7; ters S profiline sahip triglif kulaklarıdır (fig. 7). Triglif kulağının kepçe kısmı ve alt ucu ters S profili şeklinde çalışılmış, bu nedenle alt uç yuvarlak bir hatla triglif yüzeyine ulaşmadan geri döndürülmüştür¹⁰⁴.

⁹⁶ Mert 2008, 164-165, fig. 120; Gider-Büyüközer 2013, 739-740, fig. 439a-b.

⁹⁷ Gider-Büyüközer 2013, 718, fig. 414a-b.

⁹⁸ La Rocca 2005, 406-407, fig. 8a-c.

⁹⁹ Mert 2008, 150.

¹⁰⁰ Gider-Büyüközer 2013, 737-738.

¹⁰¹ Gider-Büyüközer 2013, 714-716.

¹⁰² Bilinen kulak biçimlerinden farklı olarak Miletos Kuzey Agora Güney Stoa'nın trigliflerinde yarım gliflerin üst sınırına üçgen prizma şeklinde bezekler işlenmiştir. Triglif taeniasına asılı duran bu bezekler triglif yüzeyinden geride başlamaktadır. Bk. von Gerkan 1922, 25, fig. 31.

¹⁰³ Karşılaştırma için bk. Toebelmann 1923, fig. 14, 18, 24-27, 35.

¹⁰⁴ Gider-Büyüközer 2013, 249, fig. 87.

Bu tip triglif kulakları Mamurt Kale Tapınağı, Klaros Apollon Tapınağı ve Kos Asklepieionu Alt Teras Stoası'nın dorik friz bloklarında tespit edilmiştir.

Klaros Apollon Tapınağı'nın triglif-metop bloklarında, kulak kepçesinin alt ucu yuvarlak biçimli işlenmiş ve triglif yüzeyine dokunmadan geri döndürülmüştür¹⁰⁵ (fig. 41). Kos Asklepieionu Alt Teras Stoası'nın triglif-metop bloklarında ise kulak kepçesi ile alt ucu daha düz hatlara sahiptir¹⁰⁶. Mamurt Kale Tapınağı'nın triglif kulakları, kulak kepçesinin biçimi bakımından Klaros örneğiyle, kulak kepçesinin alt ucunun düz hatlara sahip olması bakımından ise Kos örneğiyle benzerdir¹⁰⁷. Sözü edilen bu üç yapıda görülen triglif kulaklarının biçimi M.Ö. 4. yy yapılarından Oropos Amphiaraiion Stoası'nın triglif kulaklarını anımsatmaktadır¹⁰⁸. Fakat Oropos'ta bu kulaklar yarım gliflerin dış köşesine asılı duran, oldukça küçük bezeklerden oluşmakta iken, Mamurt Kale, Klaros ve Kos örneğinde yarım gliflerin genişliği ile orantılı çalışılmış, aşağıya doğru fazlaca sarkan gelişmiş kulak biçimindedir¹⁰⁹.

Değerlendirme ve Sonuç

Yarım gliflerin üst bitiminde yer alan triglif kulaklarının, Arkaik Dönem'de ortaya çıkan fakat Klasik Dönem'de yaygınlaşan, üst dudak içbükey biçimde kesilmiş yarım gliflerin üst bitiminin hafif aşağıya doğru sarkıtılmasıyla oluşturulmuş ayrıntılardan geliştirildiği düşünülmektedir¹¹⁰. Araştırmacılar “tam gelişmiş kulak” biçiminin M.Ö. 4. yy'ın ortasından sonra geliştiği konusunda hemfikirdir¹¹¹. Kazılarda elde edilen veriler, tam gelişmiş kulak biçiminin öncülleri arasında yer alan Labraunda

¹⁰⁵ Moretti 2012, 205-212, fig. 4-5.

¹⁰⁶ Schazmann 1932, 66, lev. 22.15, 17.

¹⁰⁷ Conze – Schazmann 1911, 22-24, fig. 3-4; Rumscheid 1994, 29, kat. no: 147, lev. 94.2.

¹⁰⁸ Coulton 1968, 171-173, fig. 8c. Tarihi için bk. 169-179.

¹⁰⁹ Karşılaştırma için bk. Coulton 1968, fig. 7-8c; Schazmann 1932, lev. 22.15, 17.

¹¹⁰ Weickert 1929, 134; Lehmann – Spittle 1964, 82-83, dn. 88; Coulton 1968, 173, dn. 105; Praschniker – Theuer 1979, 181; Martini 1984, 81-84, dn. 150; Rumscheid 1994, 313, dn. 432.

¹¹¹ Lehmann – Spittle 1964, 82-83; Praschniker – Theuer 1979, 181; Filgis – Radt 1986, 50. Arkaik Dönem yapılarından Delos Heraionu'nun friz blokları (Plassart 1928, 199, fig. 165) ile Klasik Dönem yapılarından Delos Apollon Tapınağı III'e ait triglif-metop bloklarının (Courby 1931, 122, fig. 136) restitüsyon çizimlerinde, yarım gliflerin üst kısmına eklenen kulakların varlığı bazı araştırmacılar tarafından kabul edilmemektedir (Lehmann – Spittle 1964, 82, dn. 88; Lehmann 1969, dn. 92; Martini 1984, 81, dn. 150).

Andron A'da triglif kulaklarının, metop yüzeylerini dekore etmek amacıyla asılan objeleri taşımak üzere açıldığını ortaya koymuştur¹¹². Bu durum, kulak kepçesinin ortasına oval delik açılan Labraunda Andron B'nin dorik friz blokları için de düşünülebilir. Bu yapılarla çağdaş olan Iasos Dorik Yapı A'nın trigliflerinin bir kısmında kulak kepçesine delik açıldığı tespit edilmiş, fakat bunların dekoratif amaçlı mı yoksa fonksiyonel amaçlı mı yapıldığı ayırt edilememiştir. Bu örnekler, tam gliflerin üst bitişinden farklı bir biçime sahip olan "tam gelişmiş kulak" biçiminin M.Ö. 4. yy'ın ortalarında Labraunda'daki dorik yapılarda ortaya çıktığını göstermektedir.

Triglif kulakları ile ilgili değerlendirmelerde bulunan W. Martini, M.Ö. 3. yy'ın sonlarında triglif kulaklarının alt ucunun triglif yüzeyine birleştiğini; M.Ö. 2. yy boyunca pek çok örneğin "açık" ya da "kapalı" biçimde çalışıldığını ve M.Ö. 2. yy'ın 3. çeyreğinden itibaren ise eskiye dönüş yaşandığını aktarmaktadır¹¹³. Ancak, Anadolu ve yakın çevresinde yer alan, farklı dönemlere ait toplam 66 adet triglif kulağının değerlendirildiği bu çalışmada, W. Martini'nin tespitlerinin aksine triglif kulaklarının biçiminde kesin bir değişim ve gelişim sürecinin var olmadığı görülmüştür (tab. 1). M.Ö. 2. yy yapılarının büyük bir kısmında triglif kulakları "açık" biçimde iken, "kapalı" triglif kulakları M.Ö. 3. yy'ın sonu ve M.Ö. 2. yy boyunca sadece birkaç dorik yapıyla sınırlı kalmıştır. Bu nedenle "açık ve "kapalı" triglif kulaklarının M.Ö. 2. yy yapılarında bir arada uygulandığını söylemek pek mümkün değildir. Triglif kulaklarında, kulak kepçesinin ya da alt ucunun farklı biçimlerde şekillendirilmesinin yanı sıra kulak kepçesinin "açık" ya da "kapalı" olarak işlenmesini stil gelişimi olarak nitelendirmekten ziyade farklı stiller yaratma düşüncesinin bir yansıması olarak yorumlamak ve farklı tipte şekillendirilen bu triglif kulaklarını da oluşturulan tipoloji doğrultusunda, kendi içinde değerlendirmek gerekir.

Tip TK1, ilk kez M.Ö. 377-353 yıllarına tarihlenen Labraunda Andron B'de¹¹⁴ yarım gliflerin üst kısmına oval bir delik açılmasıyla oluşturulan kapalı triglif kulaklarıdır. M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısında ortaya çıkan Tip TK2'de, kulak kepçesi damla biçimli çalışılmaya başlanmış, önceki örneklerin aksine kulak kepçesinin alt ucu sivri işlenmiş ve bu bölüm ile triglif

¹¹² Hellström – Thieme 1981, 73.

¹¹³ Martini 1984, 81, tab. d.

¹¹⁴ Crampa 1972, 9-11, Nr. 14; Hellström – Thieme 1981, 58-74; Hellström 1985, 153-165; Hellström 1988, 70-74; Hellström 1990, 243-252; Rumscheid 1994, 21-22; Hellström 1996, 164-169; Hellström 2007, 85-92; Hellström 2011, 149-150.

yüzeyi arasında açıklık bırakılmıştır. M.Ö. 4. yy sonunda, kulak kepçesinin alt ucu kalınlaştırılmış, böylece Tip TK3 grubunda değerlendirilen yeni bir stil ortaya çıkmıştır. Tip TK1, M.Ö. 4. yy'dan sonra sadece birkaç yapıda çalışılmış iken, Tip TK2 ile Tip TK3 Augustus Dönemi'ne kadar kullanılmaya devam etmiştir.

Tip TK7 grubunda değerlendirilen ters S biçimli triglif kulakları M.Ö. 4. yy'da ortaya çıkmasına karşın, M.Ö. 3. yy'da Batı Anadolu ve adalarda sadece üç dorik yapıda çalışılmış, aynı yüzyılda da kullanımı sona ermiştir. Benzer durum Tip TK4 grubunu oluşturan ters L biçimli triglif kulakları için de geçerlidir. M.Ö. 2. yy'da ortaya çıkan bu tip triglif kulakları aynı yüzyılda Latmos Herakleiası, Iasos ve Samos'ta çalışılmıştır.

Tip TK 5 grubunda kulak kepçesinin biçimi ve öncüllerine nazaran daha uzun işlenmiş olması belirleyici özelliktir. Tip TK2 grubunu oluşturan damla biçimli triglif kulaklarında M.Ö. 2. yy'ın 2. yarısından itibaren kulak kepçesi daralmış, böylece kulaklar ince uzun bir biçim almıştır. Bu değişim, Augustus Dönemi'nde çalışılmaya başlanan Tip TK5 grubunun ortaya çıkmasında etken olmalıdır.

Tip TK6, bilinen kulak biçimlerinden farklı olarak, kabartma şeklinde yapılan konik biçimli bezeklerden oluşmaktadır. Bu grupta yer alan altı örnekten beşinin Karia Bölgesi'ndeki antik kentlerde, bu beş örnekten üçünün ise Stratonikeia'da tespit edilmesi, Tip TK6'nın Stratonikeia merkezli yayılım gösterdiği fikrini doğrulamaktadır. Mevcut veriler doğrultusunda Tip TK6'nın Erken İmparatorluk Dönemi'nde çalışıldığını söyleyebiliriz¹¹⁵.

Anadolu'daki dorik yapılarda M.Ö. 4. yy ortasından itibaren çalışılan triglif kulakları, Kıta Yunanistan'daki dorik yapılarda ancak M.Ö. 4. yy'ın 3. çeyreğinden itibaren bezeme unsuruna dönüştürülmüştür¹¹⁶. Anadolu'daki dorik yapılarda görülen triglif kulakları daha büyük boyutlu, daha ayrıntılı ve yarım gliflerin üst bitişinden farklı bir biçimde çalışılmış olması bakımından Kıta Yunanistan örneklerinden ayrılmaktadır. Bunun

¹¹⁵ Samos Gymnasionu'nda bulunan Dorik Üstyapı 5'e ait triglif-metop blokları stil özellikleri bakımından M.Ö. 2. yy'ın 2. yarısına tarihlendirilmiştir. Fakat aynı üst yapıya ait dorik geison-sima bloklarında yüzeysel işlenen mutulus plakaları, ince çizgisel bir hatla belirlenen, daralmış viae, derinliği azalan V biçimli damlalık kısmı ve damlalığın devamındaki fasciannın geniş işlenmesi Erken İmparatorluk Dönemi dorik yapılarında tespit edilen stil özellikleridir (Gider-Büyüközer 2013, 349, 355-356, 446-447). Bundan dolayı Dorik Üstyapı 5 değerlendirme dışında tutulmuştur.

¹¹⁶ Lehmann – Spittle 1964, 82.

yanı sıra Anadolu'daki örneklerin çeşitliliğine ve sayıca çokluğuna karşın, Kıta Yunanistan'daki dorik yapılarda, düz bir çizgisel bitişe sahip az sayıda triglif kulağı tespit edilmiştir. Bu veriler, tamamen bezeme unsuru olarak düşünülen triglif kulaklarının, zengin bezeme unsurlarının yer aldığı ion mimarisinin estetiğine aşına olan Anadolu mimarlar tarafından, oldukça sade görünüme sahip dorik frize biraz olsun hareket kazandırma düşüncesi ile geliştirildiği düşüncesini doğurmaktadır. Pergamon Yukarı Agora Tapınağı'nın friz bloklarında, triglif kulağı olarak işlenen küçük akanthus yaprakları da bunun en belirgin göstergesidir (fig. 42)¹¹⁷.

Bibliyografya ve Kısaltmalar

- Adler 1875 Adler, F., Die Stoa des Königs Attalos II zu Athen, Berlin.
- Allen – Caskey 1911 Allen, G. – L.D. Caskey, "The East Stoa in the Asclepieum at Athens", AJA 15.1, 32-43.
- Berns 2003 Berns, C., Untersuchungen zu den Grabbauten der frühen Kaiserzeit in Kleinasien, Asia Minor Studien 51, Bonn.
- Boehringer – Krauss 1937 Boehringer, E. – F. Krauss, Das Temenos für den Herrscherkult, AvP IX, Berlin.
- Bohn 1882 Bohn, R., Die Stoa König Attalos des Zweiten zu Athen, Berlin.
- Bohn 1885 Bohn, R., Das Heiligtum der Athena Polias Nikephoros, AvP II, Berlin.
- Bohn 1889 Bohn, R., Altertümer von Aegae, Berlin.
- Borchhardt 1991 Borchhardt, J., "Ein Ptolemaion in Limyra", Revue archéologique, Bulletin de la SFAC, 309-322.
- Clarke v.d. 1902 Clarke, J.T. – F.H. Bacon – R. Koldewey, Investigations at Assos, Boston.
- Conze – Schazmann 1911 Conze, A. – P. Schazmann, Mamurt-Kaleh: Ein Tempel der Göttermutter unweit Pergamon, Berlin.
- Coulton 1968 Coulton, J.J., "Stoa at the Amphiarraion, Oropos", BSA 63, 147-183.
- Coulton 1976 Coulton, J.J., The Architectural Development of the Greek Stoa, Oxford.
- Courby 1912 Courby, F., Le Portique d'Antigone ou du Nord-Est et les constructions voisines, Délos 5, Paris.

¹¹⁷ Schrammen 1906, 108-118, lev. 30.2, 33; Rumscheid 1994, 314, lev. 127.3.























- Courby 1931 Courby, F., *Les Temples d'Apollon, Délos* 12, Paris.
- Crampa 1972 Crampa, J., *The Greek Inscriptions, Labraunda III.2*, Stockholm.
- De Bernardi Ferrero 1970 De Bernardi Ferrero, D., *Teatri classici in Asia Minore III*, Roma.
- de Chaisemartin – Theodorescu 1991 de Chaisemartin, N. – D. Theodorescu, "Recherches préliminaires sur la frons scaenae du théâtre", *Aphrodisias Papers 2* (Ed: R. R. R. Smith – K.T. Erim), *JRA Supplemental Series 2*, 29-65.
- de Chaisemartin – Theodorescu 1992 de Chaisemartin, N. – D. Theodorescu, "La frons scaenae du théâtre d'Aphrodisias, aperçu sur les recherches en cours", *RA, Bulletin de la SFAC*, 181-187.
- Dinsmoor 1910 Dinsmoor, W.B., "The Choragic Monument of Nicias", *AJA* 14.4, 459-484.
- Dörpfeld 1902 Dörpfeld, W., "Die Arbeiten zu Pergamon 1900-1901. Die Bauwerke", *AM* 27, 10-43.
- Erim 1973 Erim, K.T., "1971 Excavations at Aphrodisias in Caria", *TAD* 20-1, 63-87.
- Erim 1986 Erim, K.T., *Aphrodisias: City of Venus Aphrodite*, London.
- Fedak 1990 Fedak, J., *Monumental Tombs of the Hellenistic Age: A Study of Selected Tombs from the Pre-Classical to the Early Imperial Era*, Toronto.
- Filgis – Radt 1986 Filgis, M.N., – Radt, W., *Die Stadtgrabung I: Das Heroon*, AvP XV.1, Berlin.
- Gider-Büyüközer 2013 Gider-Büyüközer, Z., *Karia Bölgesi Dor Mimarisi (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi)*, Konya.
- Hellström – Thieme 1981 Hellström, P. – T. Thieme, "The Androns at Labraunda. A Preliminary Account of their Architecture", *MedmusB* 16, 58-74.
- Hellström 1985 Hellström, P., "Dessin d'architecture hécatomnide á Labraunda", *Le Dessin d'architecture dans les sociétés antiques. Actes du Colloque de Strasbourg 26-28 janvier 1984*, 153-165.
- Hellström 1988 Hellström, P., "Mixed orders in Hecatommnid architecture", *The Proceedings of the XIIth International Congress of Classical Archaeology, Athens*, 70-74.
- Hellström 1990 Hellström, P., "Hellenistic architecture in the light of Late Classical Labraunda", *Akten des XIII. Internationalen Kongresses für Klassische Archäologie, Berlin*, 243-252.
- Hellström 1996 Hellström, P., "The Andrones at Labraynda. Dining Halls for Protohellenistic Kings", *Basileia. Die Paläste der hellenistischen Könige, Mainz*, 164-169.

- Hellström 2007 Hellström, P., *Labraunda: Karya Zeus Labraundos Kutsal Alanı Gezi Rehberi*, İstanbul.
- Hellström 2011 Hellström, P., "Feasting at Labraunda and the chronology of the Andrones", *Labraunda and Karia* (ed. L. Karlsson – S. Carlsson), *Boreas* 32, 149-157.
- Henry 2006 Henry, O., "Reflexions sur le propriétaire de la tombe monumentale de Labraunda", *REA* 108.2, 415-432.
- Henry 2009 Henry, O., *Tombes de Carie: Architecture funéraire et culture carienne, VI^e – II^e S. Av. J.-C.*, Rennes.
- Hoepfner 1993 Hoepfner, W., "Zum Mausoleum von Belevi", *AA* 108, 111-123.
- Hornbostel-Hüttner 1979 Hornbostel-Hüttner, G., *Studien zur römischen Nischenarchitektur*, Leiden.
- Jenkins 2006 Jenkins, I., *Greek Architecture and Its Sculpture*, London.
- Jenkins 2008 Jenkins, I., *The Lion of Knidos (British Museum Objects in Focus)*, London.
- Kader 1995 Kader, I., "Heroa und Memorialbauten", *Stadt- und Bürgerbild im Hellenismus* (Ed. M. Wörrle – P. Zanker), München, 199-229.
- Kawerau – Wiegand 1930 Kawerau, K., – Th. Wiegand, *Die Paläste der Hochburg*, AvP V.1, Berlin.
- Kienlin 2004 von Kienlin, A., *Die Agora von Priene* (Diss. Technische Universität München), München.
- Klinkott 1989 Klinkott, M., "Die 'ambulationes pensiles' in der pergamenischen Stadtbaukunst", *IstMitt* 39, 273-280.
- Knackfuß 1924 Knackfuß, H., *Der Südmarkt und die benachbarten Bauanlagen*, Milet 1.7, Berlin.
- La Rocca 2005 La Rocca, E., "Survey archeologica nell'area del golfo di Mandalya (Turchia)", *PP* 60, 392-418.
- Lapalus 1939 Lapalus, É., *L'agora des Italiens, Délos* 19, Paris.
- Lauter 1986 Lauter, H., *Die Architektur des Hellenismus*, Darmstadt.
- Lehmann – Spittle 1964 Lehmann, K. – D. Spittle, *The Altar Court, Samothrace* 4, Princeton.
- Lehmann 1969 Lehmann, K., *The Hieron, Samothrace* 3, Princeton.
- Longobardo 2005 Longobardo, F., "Un monumento funerario di epoca ellenistica dall'entroterra di Iasos", *PP* 60, 282-298.
- Love 1970 Love, I.C., "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos, 1969", *AJA* 74.2, 149-155.
- Love 1972 Love, I.C., "A Preliminary Report of the Excavations at Knidos, 1970", *AJA* 76.1, 61-76.



- Love 1978 Love, I.C., "A Brief Summary of Excavations at Knidos 1967-1973", The Proceedings of the Xth International Congress of Classical Archaeology, Vol. II, Ankara, 1111-1133.
- Martini 1984 Martini, W., Das Gymnasium von Samos, Samos XVI, Bonn.
- McCredie v.d. 1992 McCredie, J.R. – G. Roux – S.M. Shaw – J. Kurtich, The Rotunda of Arsione, Samothrace 7, Princeton.
- Mert 2008 Mert, İ. H., Untersuchungen zur hellenistischen und kaiserzeitlichen Bauornamentik von Stratonikeia, IstForsch 50, Tübingen.
- Moretti 2012 Moretti, J.-C., "Claros, le temple d'Apollon : travaux réalisés en 2011", *Anatolia Antiqua* XX, 205-213.
- Müller 1994 Müller, K., "Hellenistische Architekturglieder im Heraion von Samos", *AM* 109, 199-252.
- Naumann 1973 Naumann, R., Didyma Führer, İstanbul.
- Newton 1863 Newton, C.T., A History of Discoveries at Halicarnassus, Cnidus and Branchidae, Vol. II, Part II, London.
- Noack 1927 Noack, F., Eleusis. Die baugeschichtliche Entwicklung des Heiligtums, Berlin.
- Outschar 1987 Outschar, U., "Betrachtungen zur Kunstgeschichtlichen Stellung des Sebasteions in Aphrodisias", *Aphrodisias de Carie. Colloque du Centre de Recherches Archéologiques de l'Université de Lille III*, 13 novembre 1985 (Ed: J. Genière – K. Erim), Paris, 107-122.
- Pedersen 2004 Pedersen, P., "Halikarnassos and the Ptolemies II. The Architecture of Hellenistic Halikarnassos", *Halicarnassian Studies IV: The Salmakis Inscription and Hellenistic Halikarnassos* (Ed: S. Isager – P. Pedersen), Odense, 145-164.
- Peschlow 1992 Peschlow, A., "Herakleia am Latmos 1990", *9. AST*, 271-287.
- Peschlow-Bindokat 1977 Peschlow-Bindokat, A., "Herakleia am Latmos: Vorläufiger bericht über die Arbeiten in den jahren 1974 und 1975", *AA* 92, 90-104.
- Peschlow-Bindokat 1996 Peschlow-Bindokat, A., *Der Latmos. Eine unbekannte Gebirgslandschaft an der türkischen Westküste*, Mainz.
- Peschlow-Bindokat 2005 Peschlow-Bindokat, A., *Latmos'ta Bir Karia Kenti: Herakleia*, İstanbul.
- Plassart 1928 Plassart, A., *Les sanctuaires et les cultes du mont Cynthe, Délos* 11, Paris.
- Praschniker – Theuer 1979 Praschniker, C. – M. Theuer, *Das Mausoleum von Belevi, Forschungen in Ephesos VI*, Wien.
- Reynolds 1981 Reynolds, J.M., "New Evidence for the Imperial Cult in Julio-Claudian Aphrodisias", *ZPE* 43, 317-327.

- Reynolds 1982 Reynolds, J.M., *Aphrodisias and Rome*, JRS Monograph 1, London.
- Reynolds 1991 Reynolds, J.M., "Epigraphic evidence for the construction of the theatre: 1st c. B.C. to mid 3rd c. A.D.", *Aphrodisias Papers 2* (Ed: R.R.R. Smith – K.T. Erim), *JRA Supplemental Series 2*, 15-28.
- Reynolds 1996 Reynolds, J.M., "Honouring benefactors at Aphrodisias: a new inscription", *Aphrodisias Papers 3* (Ed : C. Roueché – R. R. R. Smith), *JRA Supplemental Series 20*, 121-126.
- Reynolds v.d. 2007 Reynolds, J.M., – Ch. Roueché, – G. Bodard, *Inscriptions of Aphrodisias*, <http://insaph.kcl.ac.uk/iaph2007>.
- Robert 1978 Robert, L., "Documents d'Asie Mineure", *BCH 102*, 395-543.
- Rockwell 1990 Rockwell, P.G., "Finish and Unfinish in the Carving of the Sebasteion", *Aphrodisias Papers* (Ed: Ch. Roueché – K.T. Erim), *JRA Supplemental Series 1*, 101-118.
- Rose 1997 Rose, Ch. B., *Dynastic Commemoration and Imperial Portraiture in the Julio-Claudian Period*, Cambridge.
- Roux 1952 Roux, G., "La terrasse d'Attale I a Delphes", *BCH 76*, 141-196.
- Rumscheid 1994 Rumscheid, F., *Untersuchungen zur kleinasiatischen Bauornamentik des Hellenismus I-II*, Mainz.
- Schazmann 1923 Schazmann, P., *Das Gymnasion. Der Tempelbezirk der Hera Basileia*, AvP VI, Berlin.
- Schazmann 1932 Schazmann, P., *Kos I: Asklepieion. Baubeschreibung und Baugeschichte* (Ed: R. Herzog), Berlin.
- Schede 1964 Schede, M., *Die Ruinen von Priene*, Berlin.
- Schrammen 1906 Schrammen, J., *Der große Altar, der obere Markt*, AvP III, Berlin.
- Schwandner 1985 Schwandner, E.-L., *Der Ältere Porostempel der Aphaia auf Aegina, Denkmäler Antiker Architektur 16*, Berlin.
- Smith 1987 Smith, R.R.R., "The Imperial Reliefs from the Sebasteion at Aphrodisias", *JRS 77*, 88-138.
- Smith 1988 Smith, R. R. R., "Simulacra Gentium: The Ethne from the Sebasteion at Aphrodisias", *JRS 78*, 50-77.
- Şahin 1987 Şahin, S., "Epigraphica Asiae Minoris neglecta et iacentia II. Dokumente aus Herakleia am Latmos", *EpigAnat 9*, 55-60.
- Toebelman 1923 Toebelman, F., *Römische Gebälke I*, Heidelberg.
- Townsend 2004 Townsend, R.F., "Classical Sign and Anti Signification in 4th-Century Athenian Architecture", *Hesperia Supplement 33*, 305-326.
- Travlos 1971 Travlos, J., *Pictorial Dictionary of Ancient Athens*, London.
- Vallois 1923 Vallois, R., *Le Portique de Philippe, Délos 7*, Paris.
- von Gerkan 1921 von Gerkan, A., *Das Theater von Priene*, Berlin.
- von Gerkan 1922 von Gerkan, A., *Der Nordmarkt und der Hafen an der Löwenbucht, Milet 1.3*, Berlin.






















- von Hesberg 1980 von Hesberg, H., Konsolengeisa des Hellenismus und der frühen Kaiserzeit, Ergh. RM 24, Mainz.
- Waywell 1980 Waywell, G.B., "Mausolea in South-West Asia Minor", *Yayla* 3, 5-11.
- Waywell 1998 Waywell, G.B., "The Lion from the Lion Tomb at Cnidus", *Regional Schools in Hellenistic Sculpture* (Ed: O. Palagia – W. Coulson), Oxford, 235-241.
- Webb 1996 Webb, P.A., *Hellenistic Architectural Sculpture. Figural motifs in Western Anatolia and Aegean Island*, London.
- Weickert 1929 Weickert, C., *Typen der archaischen Architektur in Griechenland und Kleinasien*, Augsburg.
- Wiegand – Schrader 1904
Wiegand, Th. – Schrader, H., Priene, Berlin.
- Wiegand 1902 Wiegand, Th., "Zweiter vorläufiger Bericht über die Ausgrabungen der königlichen Museen zu Milet", *AA* 17, 147-150.
- Wörle 1988 Wörle, M., "Inschriften von Herakleia am Latmos I: Antiochos III, Zeuxis und Herakleia", *Chiron* 18, 421-476.
- Wörle 1990 Wörle, M., "Inschriften von Herakleia am Latmos II: Das Priestertum der Athena Latmia", *Chiron* 20, 19-58.
- Wurster 1993 Wurster, W.W., "Dynast ohne Palast – Überlegungen zum Wohnbereich Lykischer Feudalherren", *Akten des II. Internationalen Lykien-Symposiums* (ed. J. Borchardt – G. Dobesch), *Ergänzungs-bände zu den Tituli Asiae Minoris* 18, Wien, 7-30.
- Ziegenaus – de Luca 1975
Ziegenaus, O. – G. de Luca, *Das Asklepieion. Der nördliche Temenosbezirk und angrenzende Anlagen in hellenistischer und frühromischer Zeit*, *AvP* XI.2, Berlin.

Yapı	Tarihi	Kulak Biçimi
Labraunda Andron B	M.Ö. 377-353	
Labraunda Andron A	M.Ö. 351-344	
Labraunda Anıt Mezar	M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısı	
Iasos Dorik Yapı A	M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısı	
Samothrake Altar <i>Court</i>	M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısı	
Samothrake Hieron	M.Ö. 4. yy'ın 2. yarısı	
Knidos Aslanlı Mezar	M.Ö. geç 4. yy	
Miletos Liman Stoası	M.Ö. 4. yy sonu	
Priene Agorası Batı Stoa	M.Ö. 300 civarı	
Mamurt Kale Tapınağı	M.Ö. 302-263	
Samos Gymnasionu Doğu Peristil	M.Ö. 3. yy'ın ilk çeyreği	
Samos Gymnasionu Güney Salon II	M.Ö. 3. yy'ın ilk çeyreği	
Samothrake Arsinoeionu	M.Ö. 299-270	
Belevi Maussoleumu	M.Ö. 290-270	
Halikarnassos Apollon-Ptolemaios Stoası	M.Ö. 3. yy'ın ilk yarısı	
Knidos Dorik Stoa	M.Ö. 3. yy'ın ilk yarısı	
Kos Asklepionu Alt Teras Stoası	M.Ö. 3. yy'ın ilk yarısı	
Samos Gymnasionu Friz A 241	M.Ö. 3. yy'ın ilk yarısı ?	
Klaros Apollon Tapınağı	M.Ö. 3. yy	
Pergamon Eumenes Kapısı Batı Mezar	M.Ö. 3. yy	
Priene Tiyatrosu	M.Ö. 250-200	
Pergamon <i>Baugruppen</i> III	M.Ö. 3. yy'ın 2. yarısı	

Tablo 1

Priene Asklepios Kutsal Alan Stoası	M.Ö. 3. yy'ın 2. yarısı	
Delos Antigonos Stoası	M.Ö. 246-239	
Delphi Attalos Stoası	M.Ö. 241-223	
Limyra Ptolemaionu	M.Ö. 3. yy'ın son çeyreği	
Delos Philippos Stoası	M.Ö. 216-200	
Pergamon Asklepieionu Dorik Mermer Tapınak	M.Ö. 3. yy sonu	
Priene Agorası Eski Kuzey Stoa	M.Ö. 200 civarı	
Latmos Herakleiası Athena Tapınağı	M.Ö. 2. yy başı	
Samos Gymnasionu Güney Salon I	M.Ö. 2. yy başı	
Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekilli Stoa 1. Kat	M.Ö. 197-159	
Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekilli Stoa 2. Kat	M.Ö. 197-159	
Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekilli Stoa Dorik Niş	M.Ö. 197-159	
Pergamon Mermer Salon	M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısı	
Pergamon Hükümdar Kültü Heroonu	M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısı	
Iasos Hellenistik Anıt	M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısı	
Iasos Akropol'deki Bazilika (devşirme)	M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısı	
Latmos Mezar Anıtı	M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısı	
Halikarnassos Tiyatrosu proskenionu	M.Ö. 2. yy'ın ilk yarısı	
Ta Marmara Mezar Anıtı	M.Ö. 160-150	
Samos Heraionu Küçük Üstyapı	M.Ö. 2. yy ortası	
Pergamon Alt Teras Gymnasion Kapısı	M.Ö. 197-138	
Aigai Demeter ve Kore Tapınağı	M.Ö. 2. yy	
Aigai Athena Kutsal Alan Stoası	M.Ö. 2. yy	

Tablo 1 (devam)

Assos Bouleuterionu	M.Ö. 2. yy	
Miletos Güney Agora Güney Stoa	M.Ö. 2. yy	
Assos Gymnasionu Küçük Anıt	M.Ö. 2. yy	
Iasos Agorası (devşirme)	M.Ö. 2. yy ?	
Pergamon Hera Basileia Tapınağı	M.Ö. 159-138	
Atina Attalos Stoası	M.Ö. 159-138	
Priene Kuzey Stoa	M.Ö. 155-125	
Samos Gymnasionu <i>Üstyapı 5</i>	M.Ö. 2. yy'ın 2. yarısı	
Samos Heraionu <i>Büyük Üstyapı</i>	M.Ö. geç 2. yy	
Delos İtalyanların Agorası	M.Ö. 110-88	
Aigai Bouleuterionu	M.Ö. geç 2. yy-erken 1. yy	
Aphrodisias Tiyatrosu proskenionu	M.Ö. 29/28	
Pergamon Kule Yapısı	Augustus Dönemi	
Stratonikeia Tiyatrosu proskenionu	Augustus Dönemi	
Bargylia Agorası	M.S. 41-54	
Kos Asklepieionu Üst Teras Stoası	M.S. 1. yy'ın ilk yarısı (tamirat)	
Milas Aquaedukt (devşirme)	M.S. 1. yy'ın ilk yarısı	
Stratonikeia Gymnasionu (devşirme)	M.S. 1. yy'ın ilk yarısı	
Aphrodisias Sebasteionu Kuzey Portiko	M.S. 20-60	
Aphrodisias Sebasteionu Güney Portiko	M.S. 20-60	
Stratonikeia Bizans Suru (devşirme)	M.S. 1. yy	

Tablo 1 (devam)

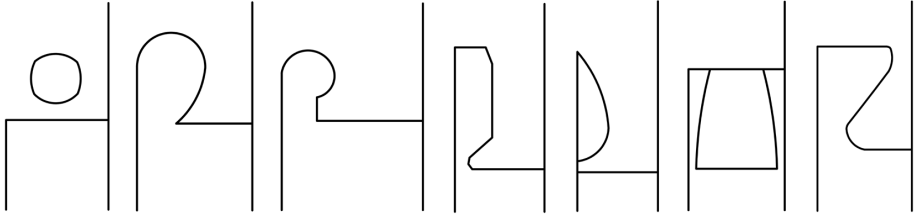


Fig. 1
Tip TK1

Fig. 2
Tip TK2

Fig. 3
Tip TK3

Fig. 4
Tip TK4

Fig. 5
Tip TK5

Fig. 6
Tip TK6

Fig. 7
Tip TK7



Fig. 8 Labraunda Andron B

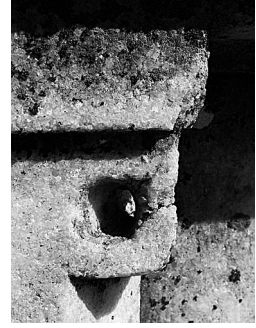


Fig. 9 Labraunda
Andron A



Fig. 10 Iasos Dorik Yapı



Fig. 11 Labraunda Anıt Mezar

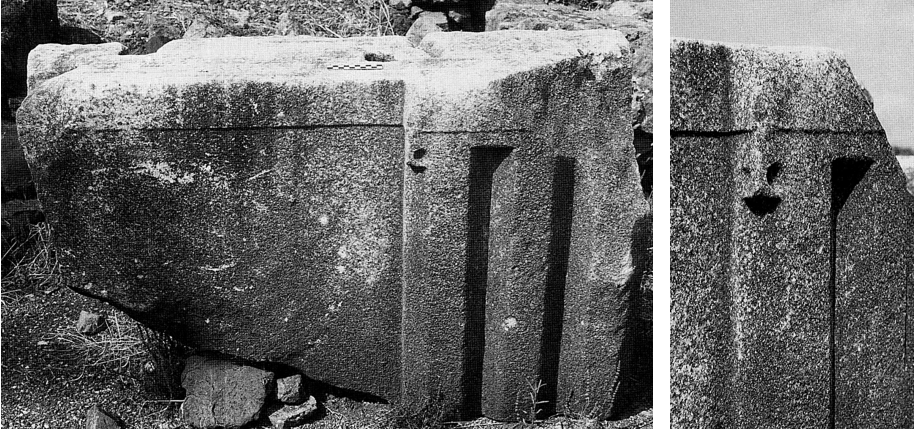


Fig. 12 Samothrake Hieron (Filgis – Radt 1986, lev. 36.1-2).



Fig. 13
Knidos Dorik Stoa



Fig. 14 Halikarnassos Apollon ve Ptolemaios Stoası



Fig. 15
Priene Tiyatrosu



Fig. 16
Limyra Ptolemaionu



Fig. 17
Delos
Antigonos
Stoası



Fig. 18
Latmos Mezar Anıtı



Fig. 19
Iasos Hellenistik Anıt

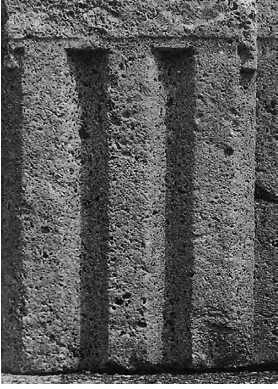


Fig. 20 Samos Heraionu
Küçük Üstyapı
(Müller 1994,
lev. 47.1).



Fig. 21 Ta Marmara
Mezar Anıtı



Fig. 22 Miletos
Liman Stoası



Fig. 23 Belevi Mausoleumu

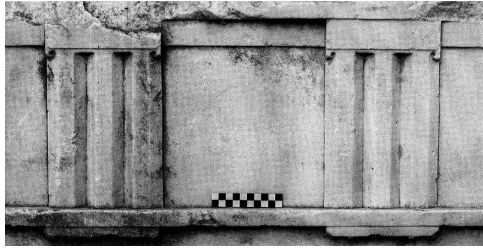


Fig. 24 Pergamon Eumenes Kapısı'nın
Batısındaki Mezar
(Filgis – Radt 1986, lev. 36.7).



Fig. 25 Halikarnassos Tiyatrosu
proskenionu



Fig. 26 Iasos Akropol'deki
Bazilika

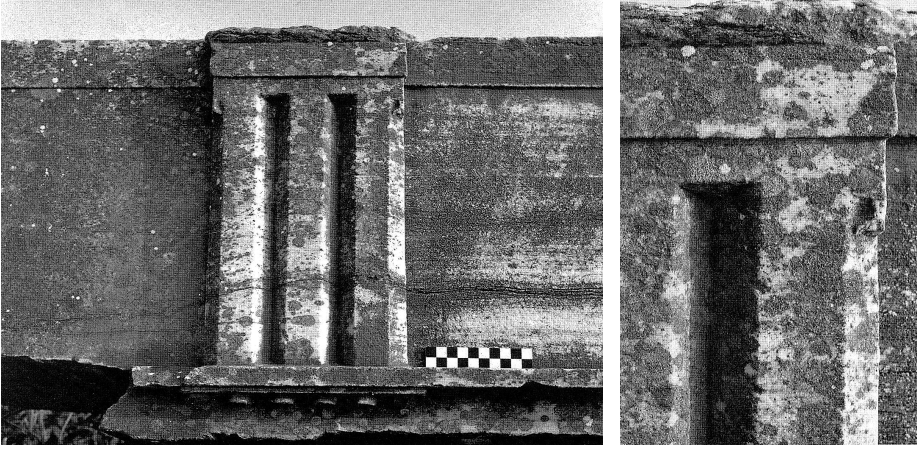


Fig. 27 Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekli Stoa Alt Kat
(Filgis – Radt 1986, lev. 37.3-4).

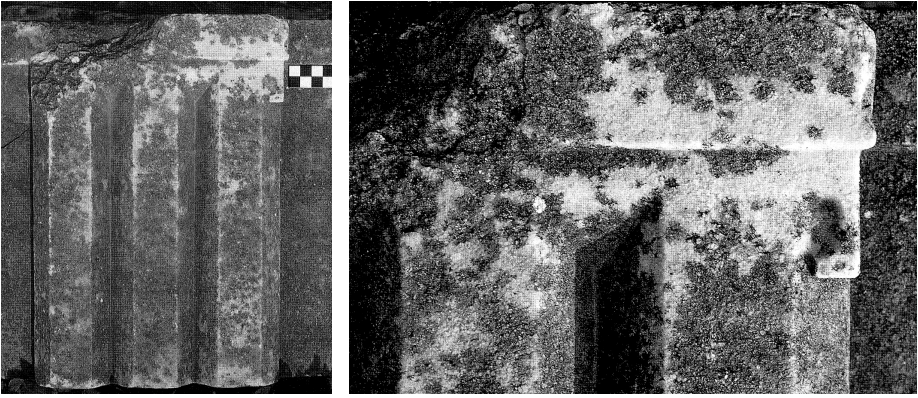


Fig. 28 Pergamon Athena Kutsal Alanı L Şekli Stoa Üst Kat
(Filgis – Radt 1986, lev. 37.1-2).

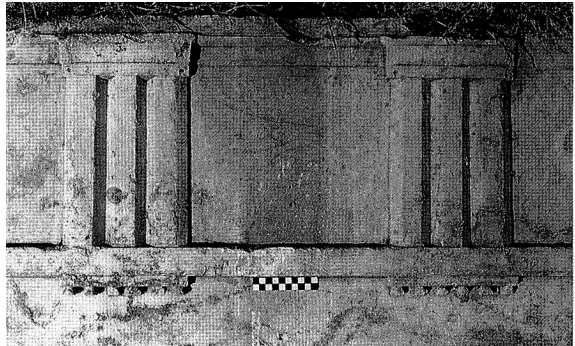


Fig. 29
Pergamon Hükümdar kültü
Heroonu Mermer Stoa
(Filgis – Radt 1986, lev. 36.4).

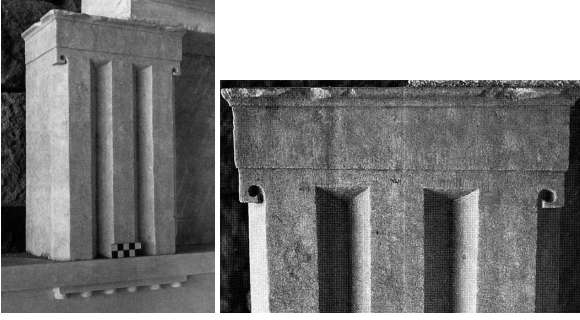


Fig. 30 Pergamon Mermer Salon
(Filgis – Radt 1986, lev. 35.1, 3).



Fig. 31 Pergamon Kule
Yapısı (Filgis – Radt
1986, lev. 37.5).

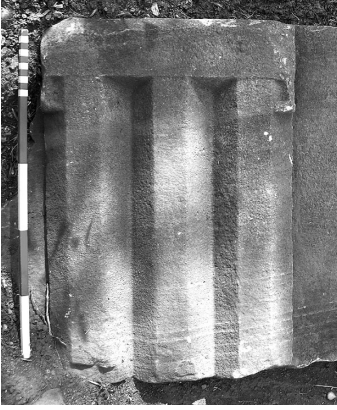


Fig. 32 Latmos Herakleiası Athena Tapınağı



Fig. 33
Samos Heraionu
Büyük Üstyapı
(Müller 1994, lev. 49.2).

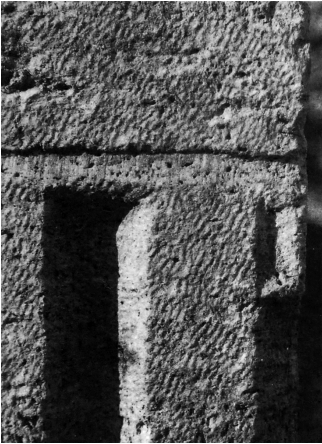


Fig. 34
Aphrodisias Tiyatrosu



Fig. 35 Aphrodisias Sebasteionu
Güney Portiko



Fig. 36 Kos Asklepeionu Üst Teras Stoası



Fig. 37
Stratonikeia
Tiyatrosu
proskenionu



Fig. 38
Stratonikeia
Bizans Suru



Fig. 39 Stratonikeia Gymnasionu
Batı Oda



Fig. 40 Milas Aquaedukt



Fig. 41 Klaros Apollon Tapınağı

Fig. 42
Pergamon
Yukarı
Agora
Tapınağı
(Rumscheid
1994,
lev. 127.3).

